

الصافات سورة ގެ މާނަ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

سُورة الصافات | އާޔަތުގެ ޢަދަދު (١٨٢)

وَٱلصَّـٰٓفَّـٰتِ صَفًّا ﴿١﴾ فَٱلزَّٰجِرَٰتِ زَجْرًا ﴿٢﴾ فَٱلتَّـٰلِيَـٰتِ ذِكْرًا ﴿٣﴾ إِنَّ إِلَـٰهَكُمْ لَوَٰحِدٌ ﴿٤﴾ رَّبُّ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَرَبُّ ٱلْمَشَـٰرِقِ ﴿٥﴾ إِنَّا زَيَّنَّا ٱلسَّمَآءَ ٱلدُّنْيَا بِزِينَةٍ ٱلْكَوَاكِبِ ﴿٦﴾ وَحِفْظًا مِّن كُلِّ شَيْطَـٰنٍ مَّارِدٍ ﴿٧﴾ لَّا يَسَّمَّعُونَ إِلَى ٱلْمَلَإِ ٱلْأَعْلَىٰ وَيُقْذَفُونَ مِن كُلِّ جَانِبٍ ﴿٨﴾ دُحُورًا ۖ وَلَهُمْ عَذَابٌ وَاصِبٌ ﴿٩﴾ إِلَّا مَنْ خَطِفَ ٱلْخَطْفَةَ فَأَتْبَعَهُۥ شِهَابٌ ثَاقِبٌ ﴿١٠﴾

ތަފްސީރު

وَٱلصَّـٰٓفَّـٰتِ = ސަފު ހަދައިގެ މަލާއިކަތުބޭކަލުން ގަސަމްދެއްވައި الله ގެވައި وحى ގެނައުމަށް. ۞ صَفًّا ﴿١﴾ =

ކަނޑައެޅިގެން ސަފުހަދައިގަތުން. ۞ فَٱلزَّٰجِرَٰتِ = ދެން ވިހާތައް ދައްކާ މަލާއިކަތުބޭކަލުން ގަސަމްދެއްވައި الله ގެވައި

وحى ގެނައުމަށް. ۞ زَجْرًا ﴿٢﴾ = ދުރުކުރުވުމަކުން (ކަނޑައެޅިގެން ދުރުކުރުވުން). ۞ فَٱلتَّـٰلِيَـٰتِ = ދެން

ކިޔާ ވިރުދާ މަލާއިކަތުބޭކަލުން ގަސަމްދެއްވައި الله ގެވައި وحى ގެނައުމަށް. ۞ ذِكْرًا ﴿٣﴾ = ޛިކުރާއެން. ۞ إِنَّ

إِلَـٰهَكُمْ = ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭމެންގެ އިލާހާކީ (مَعْبُوْد އަކީ) އެކަކަސްކަލާ ފުރިހަމަ. ۞ لَوَٰحِدٌ ﴿٤﴾ =

ކަނޑައެޅިގެން ހަމަ އެކަލު އިލާހެކެވެ. ۞ رَّبُّ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ = އުޑު އުޑުތަކާއި ބިން ގެއްލުވި رَبُّ އެވެ. ۞

وَمَا بَيْنَهُمَا = އަދި އެދެމެދުގައި ވާހާ ތަކެއްޗާއި. ۞ وَرَبُّ ٱلْمَشَـٰرِقِ ﴿٥﴾ = އަދި އިރު مَشْرِق ތަކުގެ ވެރި رَبُّ

އެވެ. ۞ إِنَّا زَيَّنَّا = ހަމަކަށަވަރުން މިޒީނަތްތެރިކުރެއްވީ ކަތިމަތިކަ ކައުނުފިއްވެ. ۞ ٱلسَّمَآءَ ٱلدُّنْيَا = ދުނިޔޭގެ

އުޑު (އެންމެ ކައިރި އުޑު). ۞ بِزِينَةٍ ٱلْكَوَاكِبِ ﴿٦﴾ = ތަރިތަކުގެ ޒީނަތުގައި ކަމުން. ۞ وَحِفْظًا = އަދި

ރައްކާތެރި ކުރައްވުމަށް ޓަކައި. ۞ مِّن كُلِّ شَيْطَـٰنٍ مَّارِدٍ ﴿٧﴾ = ނުކިޔަމަންތެރި ކޮންމެ شَيْطَان އެއްގެ ކިބައިން. ۞

لَّا يَسَّمَّعُونَ = އެއުރެން އަޑުނާހާނެއެވެ. ކަލޭގެފާނުގެ ކަލޭގެފާނުގެ ޖަމާޢަތަށް. ۞ إِلَى ٱلْمَلَإِ ٱلْأَعْلَىٰ = އުޑުގެ

އަށް ފޮނުވިގެން ދިއުމަށް. ۞ وَيُقْذَفُونَ = އަދި އެއުރެން ގެއްލުވިފަވެ (ހުރި ހިސާ) އެއްކޮށްވެ. ۞ مِن كُلِّ جَانِبٍ ﴿٨﴾ =

ކޮންމެ ފަރާތަކުން. ۞ دُحُورًا ۖ = ދުރުކުރުވުމަކުން. ބިރުގެންނެވުމަށް، رَجَم ކުރުވުން. ۞ وَلَهُمْ = އަދި އެއުރެންނަށް

ހުރޭ.۞ عَذَابٌ وَاصِبٌ ﴿٩﴾ = دَائِمِي ކޮށް ވާ ވަންދެނިވި عَذَاب އެބައޮތެވެ.۞ إِلَّا مَنْ خَطِفَ ٱلْخَطْفَةَ = ކަލިމަ ގަނައިގަންނަ ސޮރު ދެނުވީ.۞ فَأَتْبَعَهُۥ = ދަނީ އެއާއްޔާއި ތަޅަބަ ކަނޑުވާނެއެވެ.۞ شِهَابٌ ثَاقِبٌ ﴿١٠﴾ = ހުވަފެ ތޫނުވާ ކަނަވަ އަލިކަށާ ތަރިއެއް، ދިއްލިފައެއް.

إِجْمَالِي މާނަ

(١) ދުނިޔޭގެ خلق ތަކެއް ނިމުމުން ސަވާދާމާ ފަރިއްލާއިއް އެޖަގަތް ސަވާދާމާވި މަލާއިކަތުންނާ ނުވަތަ الله ގެ أمر ދޭގޭ إنتظار ގައި ތިއްބެވި ވަޑައިގަތުމާ މަލާއިކަތުން ގަސްދުކުރައްވާ الله ގެ وحى ކިޔުއްވައެވެ. (މި ދުލައްވާ ދަލީލު ސޮރުއެވެ.)

(٢) ދަނީ އެކިއެކި ފަރާތަތަށް ފާރަވެރިވާ ބަދަލުވެގެން މަލާއިކަތް ބާކަވެގެން ގަސްދުކުރައްވާ ކަލިމަތްތަކެއް الله ގެ وحى ކިޔުއްވައެވެ.

(٣) ދަނީ قرآن ކިޔާ މަލާއިކަތުން ގަސްދުކުރައްވާ الله ގެ وحى ކިޔުއްވައެވެ.

(٤) ހަމަކަށަވަރުން ކަލާނގެ إله އަކީ معبود އަކީ ހަމަ އެކަތި إله އެވެ. (އެކަލާނގެއަށް شريك އަކު ނުވެއެވެ.)

(٥) އެއީ އުޑުތަކާއި ބިން ހަމަތަކާއި އެތަކެތިއާ ދެމެދުގައި ވީ ربّ އެވެ. (ސަމާވާތާއި އަރުޟާއި ފާރުގަދަ މަތީގެ مخلوق ތަކާ މެދު ހެދިފައިވާ ތަރުތީބު ނިޒާމް نظام އެއީ ބޮޑު ހަމަތަކެއް ވުން دليل ކޮށްދޭ އެތަކެތި ކަލާނގެ ربّ އަކު ވީކަމެވެ. އެއީ ހުރިހާ ތަކެތި خالق އެވެ. އެއީ الله އެވެ.)

(٦) ހަމަކަށަވަރުން ތަރިތަކުގެ زينة ތަރިތަކުން އެތައް ދުނިޔެއާ ގާތްގައިވާ ދުނިޔޭގެ އުޑު ޒީނަތްތެރިކުރެއްވީމެވެ.

(٧) އަދި ތަރިތައް ހެދީ (ރަށްކާތެރިކަން) އަށް ރައްކާތެރިކުރުމަށެވެ. ތަރިތަކުން ރައްކާތެރިކުރެއްވީމެވެ. އެއީ ނިކަމެތިވެސް ކާފަރު شيطان އާއި ދުރުކޮށް ތަރިތައް އެއްލުމަށް ކަލާނގެ ސިއްރު އަހާލުމަށް ނުވަތަ ވަޙީ ނުހަނު ގާތުން މަލާއިކަތުން އިވުމަށެވެ.

(٨) އެ شيطان ތަކަކަށް އުޑުގެ ފުރިހަމަ أهل ވެރިންގެ އަޑު ނާހެވެއެވެ. އަޑުއަހަން ކުރެވޭ ކާފަރު شيطان ކޮންމެ ގާތަކުން ހުރިހާ ފަރާތަކުން ދިއްލިފައި އެއްލެވެއެވެ.

(٩) އެއީ އެޝައިޠާނުން ބޭރުކުރުމަށް އެޝައިޠާނުން ދުރުކުރުމަށެވެ. އަދި آخرة ގައި އެމީހުންނަށް ހުރީ ދާއިމީ عذاب އެވެ.

(١٠) (މަލާއިކަތުންގެ ބަސް ދައްކާ) شيطان ބައެއްކަމަކަށް ބަސްތަކެއް ފަރުމާކުރިއެވެ. އެކިބިރުގެ ސިއްރުދާނީ މަލާއިކަތުން އަނގައިގައި ކިޔާ ބަސްތަކުގެ ތެރެއިން ކުދި ބައެއް ފޮރުވައިލައެވެ. (ބައެއްފަހަރު ތަރިތަކުގެ ޝިހާބު ހޯދުމުގެ ކުރިން ސިއްރު އެޝައިޠާނަށް ހަމަކުރެވެއެވެ. އަނެއްބައިފަހަރު ސިއްރު ވަޙީ ނުހޯދައި ބަސްތަކެވެ.)

فَٱسْتَفْتِهِمْ أَهُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَم مَّنْ خَلَقْنَآ ۚ إِنَّا خَلَقْنَٰهُم مِّن طِينٍ لَّازِبٍۭ ⑪ بَلْ عَجِبْتَ وَيَسْخَرُونَ ⑫ وَإِذَا ذُكِّرُوا۟ لَا يَذْكُرُونَ ⑬ وَإِذَا رَأَوْا۟ ءَايَةً يَسْتَسْخِرُونَ ⑭ وَقَالُوٓا۟ إِنْ هَٰذَآ إِلَّا سِحْرٌ مُّبِينٌ ⑮ أَءِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَٰمًا أَءِنَّا لَمَبْعُوثُونَ ⑯ أَوَءَابَآؤُنَا ٱلْأَوَّلُونَ ⑰ قُلْ نَعَمْ وَأَنتُمْ دَٰخِرُونَ ⑱ فَإِنَّمَا هِىَ زَجْرَةٌ وَٰحِدَةٌ فَإِذَا هُمْ يَنظُرُونَ ⑲ وَقَالُوا۟ يَٰوَيْلَنَا هَٰذَا يَوْمُ ٱلدِّينِ ⑳ هَٰذَا يَوْمُ ٱلْفَصْلِ ٱلَّذِى كُنتُم بِهِۦ تُكَذِّبُونَ ㉑

ތަފްސީރު

فَٱسْتَفْتِهِمْ = (އޭ ރަސޫލު الله އެވެ.) ފަހެ ކަލޭގެފާނު އެމީހުންނާ ފަތުވާ އަހުއްސަވާ ބައްލަވާށެވެ. ۞ أَهُمْ أَشَدُّ خَلْقًا = އެމީހުންތޯ ހެއްދެވުން ގަދަވީ އުނދަގޫވީ. ۞ أَم مَّنْ خَلَقْنَآ = ނުވަތަ މިމަންޒަރުތަކާއި ހެއްދެވި (އުޑުތަކާއި ބިންފަދަ މަޚްލޫޤާތު ބޮޑެތިކަން ގަދަ ހެޔޮ ބޮޑުތޯ.؟ ۞ إِنَّا خَلَقْنَٰهُم = ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެމީހުން ހެއްދެވީމެވެ. ۞ مِّن طِينٍ لَّازِبٍ ⑪ = ޖެހިގެންދާ ބޯކޮށް ތިއްޓުން. ۞ بَلْ عَجِبْتَ = އަދި ކަލޭގެފާނު ހައިރާންވެވަޑައިގަތީމުއެވެ؟ ކަލޭގެފާނު (الله ގެ ޤުދުރަތާއި ބާރަށް) ހައިރާންވެވަޑައިގެން ހުންނެވީމެވެ.. ۞ وَيَسْخَرُونَ ⑫ = އަދި އެމީހުން (ކާފަރުން) އިންކާރުކުރަމުން ފުރައްސާރަކުރަނީއެވެ. ۞ وَإِذَا ذُكِّرُوا۟ = އަދި އެމީހުންނަށް وَعْظ ނަސޭހަތް ދެވިއްޖައުމާ. ۞ لَا يَذْكُرُونَ ⑬ = އެމީހުން وَعْظ ލައި ނަސޭހަތް ހިތަށްނުގަންނަނީއެވެ. ۞ وَإِذَا رَأَوْا۟ ءَايَةً = އަދި އެމީހުންނަށް މުޢުޖިޒާތެއް ފެނިއްޖައުމާ. ۞ يَسْتَسْخِرُونَ ⑭ = ގަދަކަން މަލާމާތްކޮށް ފުރައްސާރަ ކުރާނީއެވެ. ۞ وَقَالُوٓا۟ إِنْ هَٰذَآ = އަދި އެމީހުން ބުނެއެވެ. މި ނުވެއެވެ. ۞ إِلَّا سِحْرٌ مُّبِينٌ ⑮ = ބާނިފައިވާ ސިޙުރެއް ކަމުގައި މެނުވީ. ۞ أَءِذَا مِتْنَا = އަހަރުމެން މަރުވެގެން ފަސްގަނޑުވެ ހަނދިއްސާ ކަށިތަކަށް ވީއިރުވެސް. ؟۞ وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَٰمًا = ކަށިތަކަށްވެ ފަސްގަނޑު ވުމަށްފަހު ހަމަ ޖެހިގަތުމުން. ؟۞ أَءِنَّا لَمَبْعُوثُونَ ⑯ = އަހަރުމެން އަލުން (ދިރިގެން) ފޮނުއްވޭނެތޯއެވެ.؟۞ أَوَءَابَآؤُنَا = އަދި އަހަރުމެންގެ ކާބަފައިންވެސް ހެއްޔެވެ؟. ۞ ٱلْأَوَّلُونَ ⑰ = ކުރީގެ. ۞ قُلْ نَعَمْ = (އޭ رسول الله އެވެ.) ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ. އާނއެވެ. ۞ وَأَنتُمْ دَٰخِرُونَ ⑱ = އަދި ކަލޭމެން ދެރަކޮށްލެވި ނިކަމެތި ހާލުގައެވެ. ۞ فَإِنَّمَا هِىَ = ފަހެ އެކަންވާނީ ހަމައެކަނި. (އެބަހީ ދިރިގެން محشر އަށް ފޮނުއްވުން ކަންވާނީ)۞ زَجْرَةٌ وَٰحِدَةٌ = އެންމެ އަޑު ފުރުއްވުމަކުންނެވެ. (إسرافيل ގެފާނު އެއްފަހަރު ސޫރުގައި ފުމެލެއްވުމުންނެވެ.)۞ فَإِذَا هُمْ يَنظُرُونَ ⑲ = އެހައިރުން އެމީހުން ދިރިގެން ބަލަބަލައި ތިބޭނެއެވެ. ۞ وَقَالُوا۟ يَٰوَيْلَنَا = އަދި އެމީހުން ބުނާނެއެވެ.

އަހުރެމެންނަށް ހުރި ހަލާކެއްގެ ބޮޑުކަމާއެވެ!۞ هَـٰذَا يَوْمُ ٱلدِّينِ ﴿٢٠﴾ = މިއީ ޖަޒާ ދެއްވާ ދުވަހެވެ..۞ هَـٰذَا يَوْمُ ٱلْفَصْلِ = މިއީ حكم ކުރުމާއި ނިޔާކުރާ ދުވަހެވެ.۞ ٱلَّذِى كُنتُم بِهِۦ تُكَذِّبُونَ ﴿٢١﴾ = އެދުވަސް ކަލޭމެން ދޮގުކުރަމުން ގެންދިޔަ ދުވަހެވެ.۞

إجْمَالِي މާނަ

(١١) (އޭ رسول الله އެވެ!) ކަލޭގެފާނު ނިކަން އެބައިމީހުން ކުރިން فتوى އަހައްސަވައިބައްލަވާށެވެ! ތިމަންރަސްކަލާނގެ ހެއްދެވި އުޑުތަކާއި ބިމާއި މަލާއިކަތުބޭކަލުންނާއި މިފަދަ މިފަދަ خلق ތަކެތި ހެއްދެވުން އުނދަގޫ ވެގެންދޭތޯ ނުވަތަ އެމީހުންގެ نفس ތަކެތި ނިކަން އެމީހުންކުރިން އަހައްސަވައި ބައްލަވާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެމީހުން ހެއްދެވިފައިވަނީ އަށިލިޔާ އަތުގައި ތަށިހާކަކަށް ތަށިމަދިނުންނެވެ.

(١٢) (އޭ الله ގެ رسول އާއެވެ.!) ކަލޭގެފާނު الله ގެ قدرة ތެރިކަމާއިމެދު عجائب ފެނިވަޑައިގަންނަވައެވެ. އަދި قيامة އަށް އިންކާރުކުރާ މީހުން ހިހިޔާއި މަލާމާތް ކުރަނީއެވެ. (މިހުރި ދެފަރާތުގެ ތަފާތެވެ.

(١٣) އަދި އެމީހުންނަށް وعظ އާއި نصيحة ދެވިއްޖެއްޔާވެސް އެމީހުން وعظ އާއި نصيحة ލިބި ނުގަންނައެވެ.

(١٤) އަދި رسول الله صلى الله عليه وسلم ގެ معجزة ތަކުގެ ތެރެއިން معجزة އެއް އެމީހުންނަށް ފެނިއްޖެއްޔާވެސް އެމީހުން މަލާމާތްކޮށް ފުރައްސާރަކުރަނީއެވެ.

(١٥) އަދި އެމީހުން ބުނެއެވެ. މިއީ ރަގަޅަށް بيان ވެގެންވާ سحر އެއްކަމުގައި މެނުވީ ނޫނެވެ.

(١٦) އަދި އެމީހުން- يعنى قيامة قبول ނުކުރާ މީހުން- ބުނެއެވެ. "އަހުރެމެން މަރުވެ ފަސްއަށްވެ ކަށިތަކަކަށްވެއްޖެ ހިނދު ދިރުމަށްފަހު އަލުން ދިރިގެން ތެދުވާން ހެއްޔެވެ؟

(١٧) "އަދި އަހުރެމެންގެ އިސްވެދިޔަ ކާބަފައިންނާވެސް ހަމަތެދުވާނޭހެއްޔެވެ؟ (މިއަދި ވާނޭ ކަމެއްނޫނެވެ.)"

(١٨) ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ. އާއެކެވެ. ތެދުވާނެއެވެ. އަދި ކަލޭމެން ތެދުވާނީ ދެރަކުރެވި ނިކަމެތި ކުރެވިގެންވާ حال ގައެވެ.

(١٩) އެކަން ވާނީ ކަނޑަކަށްވުމަށް- އެބަހީ ދިރިގެން محشر އަށް ތެދުވުމުގެ ކަމަށްވީ- ހަމަ އެކަނި އަޑު ފަހަރަކުންނެވެ. (އެއީ إسرافيل ގެފާނު ޞޫރުގައި ފުމެއްލެވުމުންނެވެ.) އެހައިރުން އެމީހުން ކަމަކަށް ތެދުވެ ބަލަބަލާ ތިބޭނެއެވެ.

(٢٠) އަދި އެމީހުން- يعنى قيامة قبول ނުކުރާ މީހުން- ބުނާނެއެވެ. އަހުރެމެންނަށް ހުރި ހަލާކެއްގެ ބޮޑުކަމާއެވެ. މިއީ عمل ތަކަށް ޖަޒާ ދެއްވާ ދުވަހެވެ. (މަލާއިކަތުބޭކަލުން ވިދާޅުވާނެއެވެ.)

(٢١) "އާއެކެވެ. މިއީ ޙުކުމްކުރުމާއި ނިޔާކުރާ ދުވަހެވެ. މިއީ عمل ތަކަށް ޖަޒާ ދެއްވާ ދުވަހެވެ. އަދި މިއަދަކީ (ދުނިޔޭގައި ކަލޭމެން ތިބިއިރު) އެދުވަސް ދޮގުކުރަމުން ކަލޭމެން ގެންދިޔަ ދުވަހެވެ."

۞ اَحْشُرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا وَأَزْوَاجَهُمْ وَمَا كَانُوا يَعْبُدُونَ ﴿٢٢﴾ مِن دُونِ اللَّهِ فَاهْدُوهُمْ إِلَىٰ صِرَاطِ الْجَحِيمِ ﴿٢٣﴾ وَقِفُوهُمْ ۖ إِنَّهُم مَّسْئُولُونَ ﴿٢٤﴾ مَا لَكُمْ لَا تَنَاصَرُونَ ﴿٢٥﴾ بَلْ هُمُ الْيَوْمَ مُسْتَسْلِمُونَ ﴿٢٦﴾ وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٢٧﴾ قَالُوا إِنَّكُمْ كُنتُمْ تَأْتُونَنَا عَنِ الْيَمِينِ ﴿٢٨﴾ قَالُوا بَل لَّمْ تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٢٩﴾ وَمَا كَانَ لَنَا عَلَيْكُم مِّن سُلْطَانٍ ۖ بَلْ كُنتُمْ قَوْمًا طَاغِينَ ﴿٣٠﴾ فَحَقَّ عَلَيْنَا قَوْلُ رَبِّنَا ۖ إِنَّا لَذَائِقُونَ ﴿٣١﴾

މުފްރަދާތު

اَحْشُرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا = (الله تعالى މަލާއިކަތުބޭކަލުންނަށް وحی ވެއްވުމެވެ.) ޒާލިމު ބޭކަލުން އަނިޔާވެރިންތައް ހިފާ އެއްކުރާށެވެ. ❁ وَأَزْوَاجَهُمْ = އެވަރުތަކުގެ މީހުންނާއި/ شيطان ންގެ ތެރެއިން އެވަރުތަކުގެ މީހުންނާއި. ❁ وَمَا كَانُوا يَعْبُدُونَ ﴿٢٢﴾ = އަދި އެމީހުން އަޅުކަން ކުރި ތަކެއްޗާއި. ❁ مِن دُونِ اللَّهِ = الله ފިޔަވައި. ❁ فَاهْدُوهُمْ = ފަހެ އެމީހުންނަށް މަގުދައްކާށެވެ. ❁ إِلَىٰ صِرَاطِ الْجَحِيمِ ﴿٢٣﴾ = ނަރަކައިގެ މަގަށް. ❁ وَقِفُوهُمْ ۖ = އަދި އެމީހުން ހުއްޓުވާށެވެ. (ހިސާބަށްޓަކައި.) ❁ إِنَّهُم مَّسْئُولُونَ ﴿٢٤﴾ = ހަމަކަށަވަރުން އެމީހުންނާ ސުވާލުކުރެވޭނޭއުރެވެ. ❁ مَا لَكُمْ لَا تَنَاصَرُونَ ﴿٢٥﴾ = (އެމީހުންނަށް ބުނެވޭނެއެވެ.) ކަލޭމެން އެކަކު އަނެކަކަށް نصر ނުދެނީ ކީއްވެގެންތޯއެވެ.؟ ❁ بَلْ هُمُ الْيَوْمَ = އަދި ކިއްހެއްތޯ. މިއަދު އެމީހުން އެވަނީ. ❁ مُسْتَسْلِمُونَ ﴿٢٦﴾ = ދެރަވެ ކިޔަމަން ކުރުވިފައެވެ. ❁ وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ = އަދި ބައެއް އެއްބަޔަކު ކުރިމަތިލައި ގޮސްފައެވެ. ❁ عَلَىٰ بَعْضٍ = އަނެއްބަޔަކާ. ❁ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٢٧﴾ = އެއްބަޔަކު އަނެއްބަޔަކާ (ކުރިއަށްވެސް ގެން ހަދައިދުނުވިގެ) ސުވާލުކުރަނިވިއެވެ. ❁ قَالُوا = އެމީހުން ބުނާނެއެވެ. (تبع ވީމީހުން تبع ވެވުނު މީހުންނަށް ބުނާނެއެވެ.) ❁ إِنَّكُمْ كُنتُمْ تَأْتُونَنَا = ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭމެން އަހަރެމެންގެ ގާތަށް އަންނަކަށް ވީއެވެ. (ކަލޭމެން އަހަރުމެންނަށް ވަސްވާސްދީ ކުރުވައިލީއެވެ.) ❁ عَنِ الْيَمِينِ ﴿٢٨﴾ = ހުވާއި އަދި حق ފިޔަވައި. ❁ قَالُوا = އެމީހުން ބުނާނެއެވެ. (تبع ވެވުނު ބޭކަލުން މީހުން ބުނާނެއެވެ.) ❁ بَلْ لَمْ تَكُونُوا = އަދި ކިއެއްހެއްތޯ.؟ ކަލޭމެން ނުވަމުއެވެ. ❁ مُؤْمِنِينَ ﴿٢٩﴾ = އީމާންވެރިންނާއި މީހުންކަމުގައި. ❁ وَمَا كَانَ لَنَا عَلَيْكُم = އަދި ކަލޭމެންގެ މައްޗަށް އަހަރެމެންނަށް ނުވެއެވެ. ❁ مِّن سُلْطَانٍ ۖ = އެއްވެސް ބާރެއް / އެއްވެސް ގޮތަކެއް. ❁ بَلْ كُنتُمْ = އަދި ކިއެއް ހެއްތޯ؟ ކަލޭމެން ވީމުއެވެ. ❁ قَوْمًا طَاغِينَ ﴿٣٠﴾ = (ހައްދުފަހަނަ އަޅައިދިޔަ ބަޔަކަށް ވީމުއެވެ.) ❁ فَحَقَّ عَلَيْنَا = ފަހެ އަހަރެމެން (ދެބައި މީހުންގެ މައްޗަށް ސާބިތުވިއެވެ.

ވާޖިބު ވިއެވެ.۞ قَوْلُ رَبِّنَآ = އަޅަގަނޑުގެ رَبُّ ގެ (عَذَاب ގެ ބަސްފުޅު).۞ إِنَّا لَذَآئِقُونَ ﴿٣١﴾ = ހަމަކަށަވަރުން
އަހުރެމެންނަކީ އޭގެ ރަހަ ލިބޭން ބަޔަކީމުއެވެ.۞

إِجْمَالِي މާނަ

(٢٢) (الله تَعَالَى މަލާއިކަތުގެ ބޭކަލުންނަށް އަންގަވާނެއެވެ.) ތިޔަބޭކަލުން އަނިޔާވެރިވި މީހުން ހިފާހައްޓަވައި
އެއްކުރައްވާށެވެ. އަދި شَيْطَان ންގެ ތެރެއިންވެސް އެބާވަތުގެ މީހުން އެއްކުރައްވާށެވެ. އަދި އެއާއެކު އެމީހުން
އަޅުކަންކުރި ތަކެތިވެސް (އެމީހުންނާއެކު) އެއްކުރައްވާށެވެ.

(٢٣) އެއީ الله ފިޔަވައި އެމީހުން އަޅުކަންކުރި ތަކެއްޗެވެ. އަދި އެބައިމީހުންނަށް ނަރަކައިގެ މަގަށް
މަގުދައްކާށެވެ.

(٢٤) އަދި އެމީހުން ހުއްޓުވާށެވެ. އެމީހުންނަކީ ސުވާލު ކުރެވޭނެ ބައެކެވެ. އެމީހުން ނަރަކައަށް ގެންދާނީ ހިސާބު
ބެއްލެވުމުން ފަހުގައެވެ.

(٢٥) (އަދި އެމީހުންނަށް ބުނެވޭނެއެވެ.) ކަލޭމެން ދުނިޔޭގައި އެކަކު އަނެކަކަށް ނަސްރުދިން ފަދައިން މިއަދު
އެކަކު އަނެކަކަށް ނަސްރުނުދެނީ ކީއްވެގެންހެއްޔެވެ؟

(٢٦) އަދި ކީއްވެ ހެއްޔެވެ؟ މިއަދު އެމީހުން އެވަނީ ދެރަވެ ކިޔަމަން ކަށަވެގެންނެވެ.

(٢٧) އަދި އެއްބަޔަކު އަނެއްބަޔަކާއި ކުރިމަތިލައިގެން ތިބެ (ޒުޑިއައިސްގެން އަޑައިޑުން ވުވުގެ)
ސުވާލުތައްކުރާނެއެވެ.

(٢٨) އެމީހުން ބުނާނެއެވެ. އެބަހީ ތަބާވި މީހުން ތަބަޢަ ވެވުނު މީހުންނަށް ބުނާނެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭމެން
އަހުރެމެންނަށް ހައްޤު ފިޔަވައި ވަސްވާސްތައް ދިނީއެވެ.

(٢٩) އަނެއްބައި މީހުން ބުނެތެވެ. (އެބަހީ ތަބާވެވުނު ބޮޑެތި މީހުން ތަބާވި މީހުންނާ ދިމާއަށް ބުނާނެއެވެ.)
އެހެން ވިއްޔާ ނޫނެވެ. ކަލޭމެން ހަމަ މުއުމިނުން ކަމުގައި ނުވަނީ އެވެ. ކަލޭމެންގެ ހިތްތައްވީ ކާފަރުކަމުން
ފުރިބެގެންނެވެ.

(٣٠) (އަދި مجرم ންގެ މީހުންގެ ތެރެއިން تبع ވެވުނު ބޮޑެތި މީހުން ދުރަމީހުންނާ ދިމާއަށް ބުނެއެވެ.)
ކަލޭމެންގެ މައްޗަށް އަހުރެމެންނަކަށް އެއްވެސް ބާރެއްލިބިގެންނުވެއެވެ. އަދި ކިހިނެއްހެއްޔެވެ.؟ އެހެންނަކުން
ނޫނެވެ. ކަލޭމެންނަކީ ހަމަ (ކާފަރުކަމާއި މަގުފުރެދުމުގައި) ހައްދުފަހަނަޅާފައިވާ ބައެކެވެ. ނުކިޔަމަންތެރި ބައެކެވެ.

(٣١) "އަހުރެމެން ދެބައި މީހުންގެ މައްޗަށްވެސް އަހުރެމެންގެ ربّ ގެ (عذاب ގެ) ބަސްފުޅު حق ވިއެވެ.
ހަމަކަށަވަރުން އަހުރެމެންނަކީ އޭގެ ރަހަ ލިބޭން ބައެކެވެ."

فَأَغْوَيْنَٰكُمْ إِنَّا كُنَّا غَٰوِينَ ﴿٣٢﴾ فَإِنَّهُمْ يَوْمَئِذٍ فِي ٱلْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ ﴿٣٣﴾ إِنَّا كَذَٰلِكَ نَفْعَلُ بِٱلْمُجْرِمِينَ ﴿٣٤﴾ إِنَّهُمْ كَانُوٓا۟ إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٣٥﴾ وَيَقُولُونَ أَئِنَّا لَتَارِكُوٓا۟ ءَالِهَتِنَا لِشَاعِرٍ مَّجْنُونٍۭ ﴿٣٦﴾ بَلْ جَآءَ بِٱلْحَقِّ وَصَدَّقَ ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿٣٧﴾ إِنَّكُمْ لَذَآئِقُوا۟ ٱلْعَذَابِ ٱلْأَلِيمِ ﴿٣٨﴾ وَمَا تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٣٩﴾ إِلَّا عِبَادَ ٱللَّهِ ٱلْمُخْلَصِينَ ﴿٤٠﴾ أُو۟لَٰٓئِكَ لَهُمْ رِزْقٌ مَّعْلُومٌ ﴿٤١﴾ فَوَٰكِهُ ۖ وَهُم مُّكْرَمُونَ ﴿٤٢﴾ فِي جَنَّٰتِ ٱلنَّعِيمِ ﴿٤٣﴾

ތަރުޖަމާ

فَأَغْوَيْنَٰكُمْ = ފަހެ އަޅުގަނޑު ކަލޭމެން މަގުފުރައްދީމުއެވެ.❁ إِنَّا كُنَّا غَٰوِينَ ﴿٣٢﴾ = ހަމަކަށަވަރުން އަޅުގަނޑުމެނީ މަގުފުރެދުނު ބައެއްކަމުގައެވެ.❁ فَإِنَّهُمْ يَوْمَئِذٍ = ހަމަކަށަވަރުން އެމީހުން އެދުވަހުން. (އެއީ تبع ވި މީހުންނާއި تبع ވެވުނު މީހުންނާއި)❁ فِي ٱلْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ ﴿٣٣﴾ = عذاب ގައި ބައިވެރިވާނެއެވެ.❁ إِنَّا كَذَٰلِكَ نَفْعَلُ = އަދި ހަމަކަށަވަރުން މިގޮތަށްކަންތައް ހެއްދެވުމީ އަހުރެމެނެވެ.❁ بِٱلْمُجْرِمِينَ ﴿٣٤﴾ = مجرم ންނާއިމެދު ކުށްވެރިންނާއިމެދު.❁ إِنَّهُمْ كَانُوٓا۟ = ހަމަކަށަވަރުން އެމީހުންވީއެވެ.❁ إِذَا قِيلَ لَهُمْ = އެމީހުންނަށް ބުނެވިއްޖެއްޔާއި.❁ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ = الله ނޫން އަޅުކަމްލެވޭ (حق) إله އަކު ނުވެއެވެ.❁ يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٣٥﴾ = އެމީހުން ބޮޑާވެގަންނައެވެ. އެގޮތުގައި ކިޔައި އެއާ އެއްބަސްނުވާނެއެވެ.❁ وَيَقُولُونَ = އަދި އެމީހުން ބުނެއެވެ.❁ أَئِنَّا لَتَارِكُوٓا۟ ءَالِهَتِنَا = އަޅުގަނޑުމެން އަޅުގަނޑުމެންގެ إله ންނަށް ދޫކޮށްލާނީ ހެއްޔެވެ؟❁ لِشَاعِرٍ مَّجْنُونٍ ﴿٣٦﴾ = މޮޔަވެފައި ހުރި ޝާޢިރެއްގެ ބަހަށް. (އެއީ رسول الله ގެ ވާހަކައެވެ.)❁ بَلْ جَآءَ بِٱلْحَقِّ = އަދި ކިޔުއްވައިއުއްވީ؟ އެއްގޮތަކަށްވެސް އެހެންނެއްނޫނެވެ. އެކަލޭގެފާނު ވަޑައިގެންނެވީ حق އާއިގެންނެވެ. (حق ކަމުގައިވާ قرآن އާއިގެންނެވެ.)❁ وَصَدَّقَ ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿٣٧﴾ = އަދި އެއީ رسول ބޭކަލުންވެސް ވިދާޅުވާ حق ތެދުކުރެއްވެވެ.❁ إِنَّكُمْ = ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭމެންނަކީ.❁ لَذَآئِقُوا۟ ٱلْعَذَابِ ٱلْأَلِيمِ ﴿٣٨﴾ = ވޭންދެނިވި عذاب ގެ މަޒާ ލިބިގަންނާނޭ ބައެކެވެ.❁ وَمَا تُجْزَوْنَ = އަދި ކަލޭމެންނަށް جزاء ނުދެވޭނެއެވެ.❁ إِلَّا مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٣٩﴾ = ކަލޭމެން (ދުނިޔޭގައި ކުރިކަން) ކުރާކަމުގައި ވީކަމަކަށް މެނުވީ.❁ إِلَّا عِبَادَ ٱللَّهِ = الله ގެ އަޅުކަލުންނަށް މެނުވީ.❁ ٱلْمُخْلَصِينَ ﴿٤٠﴾ = إخلاص ތެރިވެގެންވާ.❁ أُو۟لَٰٓئِكَ لَهُمْ = ކަނޑައެޅިގެން އެމީހުންނަށް ވެއެވެ. (އެބައި إخلاص ތެރިންނަށް ވެއެވެ.)❁ رِزْقٌ مَّعْلُومٌ ﴿٤١﴾ = އެގި بيان ވެގެންވާ ރިޒްޤު. (ރިޒްޤު ކަމުގައި ކަނޑައެޅިގެން ދަންނަވާލެވިފައިވާ ރިޒްޤެއް ލިބޭ ކަމުގައި އަދި ބޮޑުކަމާ ހުރިހާ އެއްޗެއް ދެއްވާ ކަމުގައި.)❁

فَوَاكِهُ ۖ މޭވާގެ ބާވަތްތަކެއްވެސްދެއެވެ.۞ وَهُم مُّكْرَمُونَ ﴿٤٢﴾ އަދި އެމީހުން މާތްކުރެވިގެންވާ حال.۞ فِي جَنَّٰتِ ٱلنَّعِيمِ

﴿٤٣﴾ = نعمة ތަކުގެ ސުވަރުގެ ތަކުގައި.

إجْمَالِي މާނަ

(٣٢) "ފަހެ އަހުރެމެން ކަލޭމެން މަގުފުރެއްދީމެވެ. (އެބަހީ އަހުރެމެން މިތިބީތީތަ ކަލޭމެންނަށްވެސް ގޮވީމެވެ. ދެން ކަލޭމެންވެސް އަހުރެމެންނާ އެއްގޮތަށް ގެއްލުނެވެ.) އަހުރެމެންނީ މަގުފުރެއްދުނު މީހުންނެވެ."

(٣٣) ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން އެމީހުން އެދުވަހުން عذاب ގައި ބައިވެރިވާނޭއެވެ. (އެބަހީ تبع ވި މީހުންނާއި އަދި تبع ވެވުނު ބޮޑެތި މީހުންނާއި عذاب ގައި ބައިވެރިވާނޭއެވެ.

(٣٤) އަދި ހަމަކަށަވަރުން مجرم ންނާއިމެދު އެބަހީ ކާފިރުންނާއި މެދު މިފަދަގޮތަށް ކަންތައްކުރައްވަނީ އެފަދައިންނެވެ. (އެބަހީ ކާފިރު ވެއްޖެއްގެ ކުރީގެ ފިރިހެން އެއްވަރެއްގެ ކުރީގެ ފިރިހެނާއި އަދަބުދެއްވިއެވެ. ޢިޤާބުދި މީހުން ޢިޤާބުދި މީހުންނާއި އަދަބުދެއްވިއެވެ. މީހުންގެ ފިރިހުން އެފަދަ މީހުންނާއި އަދަބުދެއްވިއެވެ. ދެން އެގޮތަށެވެ....

(٣٥) ހަމަކަށަވަރުން އެމީހުންނަކީ لاَ إِلَهَ إِلاَّ الله ކިޔާށޭ އެމީހުންނަށް ބުނެވިއްޖެއްޔާ އެމީހުން ބޮޑާވެ އެބަސްއަށް ނުކިޔައި އެއިން ދުރު އަނބުރާލައިގާ މީހުންކަމުގައެވެ.

(٣٦) އަދި އެމީހުން ބުނެއެވެ. "މޮޔަވެފައިވާ ޝާޢިރެއްގެ ބަހަށް (رسول الله صلى الله عليه وسلم ގެ ބަހަށް) އަހުރެމެންގެ إله ންތައް އަހުރެމެން ހަމަ ދޫކޮށްލާނީތޯއެވެ؟ އެހެން ދޫކޮށްނުލާނަމެވެ."

(٣٧) އަދި ކިހާއި ހެއްޔެވެ؟ އެއްގޮތަކަށްވެސް އެހެންނަކަން ނޫނެވެ. އެކަލޭގެފާނު ވަޑައިގެންނެވީ حق ކަމުގައިވާ ކިތާބު قرآن ގެނެސްދީގެންނެވެ. އަދި އެއީ އެކަލޭގެފާނުގެ ކުރީގެ رسول ބޭކަލުންވެސް ވިދާޅުވި حق ތެދު ބަހެވެ. (އެބަހީ އެބޭކަލުންވެސް ވިދާޅުވީ الله ގެ އެއްކަލާނގެ ކަމުގެ ވާހަކައާއި قيامة ވާނެކަމާއި ނުކިޔަމަންތެރިންނަށް عذاب ހުރި ވާހަކައާއި މިބާވަތުގެ ވާހަކައެވެ. އެކަލޭގެފާނުވެސް ހަމަ އެއްވާހަކައެވެ.)

(٣٨) އަދި ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭމެންނަކީ ވޭންދެނިވި ބޮޑު عذاب ގެ ރަހަ ބަލައިގަންނާނޭ ބަޔެކެވެ. (މިއީ مجرم ން ނަށާކައެން ވަކިކޮށް ގެންދެވޭއިރު އެމީހުންނަށް ކިޔާ ބަސްފުޅެކެވެ.)

(٣٩) އަދި ކަލޭމެން ދުނިޔޭގައި ކުރި ކަމަކަށްމެނުވީ ކަލޭމެންނަށް جزاء ނުދެވޭނެއެވެ.

(٤٠) އެކަމަކު الله ގެ إخلاص ތެރި އަޅުން މެނުވީއެވެ. އެމީހުންނަކަށް عذاب ގެ ރަހަ އެއްނުބަލާނެއެވެ.

(٤١) އެބައި މީހުންނަށް - އެބަހީ الله ގެ އިޚްލާޞްތެރި އަޅުންނަށް - ކަނޑައެޅިގެންވާ ރިޒުޤުވެއެވެ. ސުވަރުގޭގައެވެ. (ރަހައާއި ރީތިކަމުގެ ސިފައިގައި ކަނޑައެޅިގެން ބާވަތް ވަޒަނެއް ދިރާ ކަމާއި މިންކޮށް ކަޑަށް އެނގޭ ބާވަތްވެގެންވާ ރިޒުޤެވެ.)

(٤٢) އެއީ މޭވާގެ ބާވަތްތަކެވެ. (ދުނިޔެ ބަދަން ނުބައި ހިފެހެއްޓެން ނުކުތުމާއި މިހާ މޭވާތަކެވެ.) އަދި އެމީހުން ސުވަރުގޭގައި ވަނީ މާތްކުރެވިގެންނެވެ. (الله އާއި ބައްދަލުވުމުގެ މާތްކަމެވެ. އެކަލާނގެ ބަސްފުޅު އެހުމުގެ މާތްކަމެވެ. އެކަލާނގެ ދީދާރުވުމުގެ މާތްކަމުގެއެވެ. ސުވަރުގޭގެ ދިރި ނިއުމަތުގެ މާތްކަމުގެއެވެ.)

(٤٣) އެމީހުން މިތިބެނީ ނިޢުމަތުގެ ފުރި ސުވަރުގެ ތަކުގައެވެ.

عَلَىٰ سُرُرٍ مُّتَقَٰبِلِينَ ﴿٤٤﴾ يُطَافُ عَلَيْهِم بِكَأْسٍ مِّن مَّعِينٍ ﴿٤٥﴾ بَيْضَآءَ لَذَّةٍ لِّلشَّٰرِبِينَ ﴿٤٦﴾ لَا فِيهَا غَوْلٌ وَلَا هُمْ عَنْهَا يُنزَفُونَ ﴿٤٧﴾ وَعِندَهُمْ قَٰصِرَٰتُ ٱلطَّرْفِ عِينٌ ﴿٤٨﴾ كَأَنَّهُنَّ بَيْضٌ مَّكْنُونٌ ﴿٤٩﴾ فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ يَتَسَآءَلُونَ ﴿٥٠﴾ قَالَ قَآئِلٌ مِّنْهُمْ إِنِّى كَانَ لِى قَرِينٌ ﴿٥١﴾ يَقُولُ أَءِنَّكَ لَمِنَ ٱلْمُصَدِّقِينَ ﴿٥٢﴾ أَءِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَٰمًا أَءِنَّا لَمَدِينُونَ ﴿٥٣﴾ قَالَ هَلْ أَنتُم مُّطَّلِعُونَ ﴿٥٤﴾ فَٱطَّلَعَ فَرَءَاهُ فِى سَوَآءِ ٱلْجَحِيمِ ﴿٥٥﴾

ތަރުޖަމާ

عَلَىٰ سُرُرٍ = އެނދުފަންގަނޑުތަކުގެ މަތީގައި. مُّتَقَٰبِلِينَ ﴿٤٤﴾ = އެމީހުން އެއްބައިމީހުން އަނެއްބައިމީހާއަށް ކުރިމަތިލައިގެންވާ حال.* يُطَافُ عَلَيْهِمْ އެމީހުން ކައިރިން ދައުރު ކުރެވޭނެއެވެ.* بِكَأْسٍ مِّن مَّعِينٍ ﴿٤٥﴾ ދިޔާ ރަހަމުގެ ތަށިތަކެއް.* بَيْضَآءَ = ސާފު ހުދުކުލައިގާ.* لَذَّةٍ لِّلشَّٰرِبِينَ ﴿٤٦﴾ = ބޮއިމާ މީހުންނަށް އަރާމާއި لَذَّة ހުރި.* لَا فِيهَا غَوْلٌ = އޭގައި ބަނޑުގައި ރިހުމެއްނުވެއެވެ. އަދި ބޮލުގައި ރިހުމެއްވެސް ނުވާ.* وَلَا هُمْ عَنْهَا يُنزَفُونَ ﴿٤٧﴾ = އަދި އެމީހުން އޭގެ ސަބަބުން މަސްތުވެސް ނުވާ.* وَعِندَهُمْ = އަދި އެމީހުން ގާތުގައި ވެއެވެ.* قَٰصِرَٰتُ ٱلطَّرْفِ = ހަމައެކަނި ފިރިންނަށް ޚާއްޞަ ބަލި ހުއްޓުއިލައިގެން މީތު (حُوْرَالعِين ގެ) އަނބިންނެވެ.* عِينٌ ﴿٤٨﴾ = ބޮކަށިބޮޑު ރީތި ލޮލުގެ ތަނަވަސް ރީތިވެގެންވާ.* كَأَنَّهُنَّ = އެކަނބަލުން ކަންނޭނގެއެވެ.* بَيْضٌ مَّكْنُونٌ ﴿٤٩﴾ = ރައްކާތެރިކޮށް ފޮރުވިގެންވާ نَعام ދޫނީގެ ބިސްއެވެ. (މިއީ عربي ންގެ އަންހެނުންގެ ދޮންކުލައިގެ ސާފުކުލައިގެ ރީތިކަން ސިފަކުރަން ބޭނުން ވާ މިސާލެކެވެ.)* فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ = އެއްބައިމީހުން ކުރިމަތިވެ ފާނެއެވެ.* عَلَىٰ بَعْضٍ = އަނެއްބައިމީހާއަށް.* يَتَسَآءَلُونَ ﴿٥٠﴾ = އެމީހުން އެއްބައިމީހުން އަނެއްބައިމީހާއަށް ސުވާލުކުރާ حال (ދުނިޔޭގެ حال ތަކާއިބެހޭ ސުވާލުކުރާނެއެވެ.)* قَالَ قَآئِلٌ مِّنْهُمْ = އޭގެތެރެއިން ބުނާ މީހަކު ބުނާނެއެވެ.* إِنِّى كَانَ لِى قَرِينٌ ﴿٥١﴾ = ހަމަކަށަވަރުން (قيامة قبول ނުކުރާ ކާފަރު) رحمة ތެރިއަކު ދުނިޔޭގައި އަހުރެންނަށް ވިއެވެ.* يَقُولُ = (މަލާމާތުގެ ގޮތުން) އޭނާ އަހުރެންނަށް ބުނެއެވެ.* أَءِنَّكَ لَمِنَ ٱلْمُصَدِّقِينَ ﴿٥٢﴾ = ކަލޭވެސް (قيامة) ތެދުކުރާ މީހުންގެ ތެރެއިން ހެއްޔެވެ؟.* أَءِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا = އަހުރެމެން މަރުވެ އަދި އަހުރެމެން ވެއްޔަށްވެ.* وَعِظَٰمًا = އަދި ކަށިވެއްޖެ. (މިހިސާ ވަރެއްވިމާވެސް) * أَءِنَّا لَمَدِينُونَ ﴿٥٣﴾ = އަހަރެމެންގެ ޢަމަލު ތަކަށް ހިސާބު ބެއްލަވައި ޖަޒާ ދެއްވާނޭ ހެއްޔެވެ؟* قَالَ = އަދި އޭނާ ގެ އެކުވެރި جَلِيْس ންގެ މީހަކު ބުނާނެއެވެ.* هَلْ أَنتُم مُّطَّلِعُونَ ﴿٥٤﴾ = ކަލޭމެން އަހުރެންނާ އެކު ނަރަކަ ބަލައިލަން އެއިސްބަލާލާނެހެއްޔެވެ.* فَٱطَّلَعَ = ދެން ބަލާ އެމީހުން

ނަރަކައަށް ބަލައިލާނެއެވެ.۞ فَرَءَاهُ فِي سَوَآءِ ٱلْجَحِيمِ ﴿٥٥﴾ = ފަހެ ނަރަކައިގެ މެދުން އެކުވެރިޔާ އޭނާ ދެކޭނެއެވެ.
މަޤާމަށް ކުރި މީހާ ވަނިކޮށް ދެކޭނެއެވެ.

إِجْمَالِي މާނަ

(٤٤) އެއްބަޔަކު އަނެއްބަޔަކާ ކުރިމަތިވާގޮތަށް އެނދުފަރުތަކުގެ މަތީގައެވެ.

(٤٥) އެމީހުން އެނބުރެމުންގެން މިތާއިރު ރަހަ މީރު ބަޔަރުތަކުން އެމީހުންގެ ކައިރީގައި ދައުރުކުރުވާނެއެވެ.

(٤٦) އެ ހުރީ ސާފުވެ ހުދުވެގެންވާއެވެ. (ސާފު ރީތި ފެނެއެވެ.) ބޮމުންނަން ރަހަމީރު ލައްޒަތު ދެނި ރަހައެވެ.

(٤٧) އޭގެ ސަބަބުން ބޮލުގައި ރިއްސުމެއް ބޮޑުވުމެއް ރިއްސުމެއް ނުވެއެވެ. އަދި (ދުނިޔޭގެ ރާބުއިމުގެ ވާގޮތަށް)އެރާބުއިމުން އެމީހުން މަސްތުނުވާނެއެވެ.

(٤٨) އަދި އެމީހުންނަށް މާތްވެގެންވާ حُوْرُ العِيْنُ އަންހެން ކުދިންވެއެވެ. އެކަނބަލުންގެ ލޯތައް ބޮޑުތަނުން ފިރިމީހާގެ ހަމައެކަނި އެކަނބަލުންގެ ފިރިންނާ ދިމާއަށެވެ. އެކަނބަލުންގެ ލޯތައް ބަލަނީ ހަމަ ފިރިންނަށެވެ.

(٤٩) އެކަނބަލުންގެ ރީތިކަން ކަންނެތް ހެއްޔެވެ؟ ރީތިކަން ރައްކާކުރެވިގެންވާ (نعام ދޫނިގެ) ބިހެއް ފަދައެވެ. (މިމިސާލަކީ އަންހެނުންގެ ރީތިކަމާއި ސާފުކަމާއި ހުދުކުލައިގެ ރީތިކަމާއި ރަނގަޅުކަމާއި އަދި ރީތިކަން ސިފަކުރުމަށް عرب ން ބަހައި އޮތް މިސާލެކެވެ.)

(٥٠) އަދި އޭގެ އެއްބަޔަކު އަނެއްބަޔަކާއި ކުރިމަތިލައިގެން މިބަ (ދުނިޔޭގެ އެކި އެކި حال ތަކާއި ގުޅޭ) ސުވާލުކުރާނެއެވެ. މަޖާ ނަގާ ހަދާނެއެވެ.

(٥١) އަދި އޭގެތެރެއިން ބުނާ މީހަކު ބުނާނެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން (قيامة قبول ނުކުރާ ކާފަރު) رحمة ތެރިއަކު އަހުރެންނަށް ދުނިޔޭގައި ވިއެވެ.

(٥٢) މަގާމުގެ ގޮތުން އޭނާ އަހުރެންނަށް ބުނެއެވެ. ކަލޭވެސް ތިޔައީ (قيامة) ތެދުކޮށް قبول ކުރާ މީހުން ކުރެ މީހެއް ހެއްޔެވެ؟

(٥٣) "އަހުރެމެން މަރުވެ މަސްތަކާ ހިކިގެން ކަށިތަކަށް ވާ ފަސްއަޅިވެގެން ގޮސް (އަލުން ދިރުވިގެން) عمل ތަކަށް ހިސާބު ބައްލަވާ ޖަޒާދެއްވާނެހެއްޔެވެ؟" (އެއީ ވާނެ ކަމެއްނޫނެވެ.)

(٥٤) އަދި އޭނާގެ جليس ނަށަށް އެ مؤمن މީހާ ބުނާނެއެވެ. "ކަލޭމެން އަހުރެންނާއެކު އޭނާ ކޮބައިތޯ ނަރަކަ ބަލައިލަން އަރިސް ބަލާށެވެ. އަރިސްލާނުލާނެ ހެއްޔެވެ؟"

(٥٥) ދެންފަހެ އޭނާ ބޭސް ނަރަކަ ބަލާއިރު އޭނާ ފެންނާނީ ނަރަކައިގެ މެދުގައި ވަނިކޮށެވެ.

قَالَ تَٱللَّهِ إِن كِدتَّ لَتُرۡدِينِ ﴿٥٦﴾ وَلَوۡلَا نِعۡمَةُ رَبِّى لَكُنتُ مِنَ ٱلۡمُحۡضَرِينَ ﴿٥٧﴾ أَفَمَا نَحۡنُ بِمَيِّتِينَ ﴿٥٨﴾ إِلَّا مَوۡتَتَنَا ٱلۡأُولَىٰ وَمَا نَحۡنُ بِمُعَذَّبِينَ ﴿٥٩﴾ إِنَّ هَٰذَا لَهُوَ ٱلۡفَوۡزُ ٱلۡعَظِيمُ ﴿٦٠﴾ لِمِثۡلِ هَٰذَا فَلۡيَعۡمَلِ ٱلۡعَٰمِلُونَ ﴿٦١﴾ أَذَٰلِكَ خَيۡرٌ نُّزُلًا أَمۡ شَجَرَةُ ٱلزَّقُّومِ ﴿٦٢﴾ إِنَّا جَعَلۡنَٰهَا فِتۡنَةً لِّلظَّٰلِمِينَ ﴿٦٣﴾ إِنَّهَا شَجَرَةٌ تَخۡرُجُ فِيٓ أَصۡلِ ٱلۡجَحِيمِ ﴿٦٤﴾ طَلۡعُهَا كَأَنَّهُۥ رُءُوسُ ٱلشَّيَٰطِينِ ﴿٦٥﴾ فَإِنَّهُمۡ لَأٓكِلُونَ مِنۡهَا فَمَالِـُٔونَ مِنۡهَا ٱلۡبُطُونَ ﴿٦٦﴾

ތަފްސީރު

قَالَ = އަދި މުއުމިން މީހާ (ކާފަރުވީ މީހާއާ ދިމާލަށް) ބުނާނެއެވެ. ❁ تَٱللَّهِ = ﷲ ގަންދީ ބުނަމެވެ. ❁ إِن كِدتَّ لَتُرۡدِينِ ﴿٥٦﴾ = ކަލޭ އަހުރެންނަށްވެސް ހަލާކުވެ ވައްޓައިލުމަށް ގާތްވެގެން ވިއެވެ. (އެއީ ކަލޭ އަހުރެންނަށް ނުބައި ވަސްވާސް ދީގެންނެވެ...) ❁ وَلَوۡلَا نِعۡمَةُ رَبِّى = އަދި އަހުރެންގެ رَبُّ ގެ ނިޢުމަތް އަހުރެންނަށް ނުވިނަމަ. ❁ لَكُنتُ مِنَ ٱلۡمُحۡضَرِينَ ﴿٥٧﴾ = ހަމަކަށަވަރުންވެސް އަހުރެންވެސް (ކަލެއާއެކު ދިޔަ ނަރަކައަށް) ހާޒިރުކުރެވޭމީހުންގެ ތެރެއިން ވީހެވެ. ❁ أَفَمَا نَحۡنُ بِمَيِّتِينَ ﴿٥٨﴾ = އަޅެ ފަހެ އަހުރެމެން މަރުވާނުވާނެއްތޯއެވެ؟ (މިއީ އެ މުއުމިން މީހާ އޭނާގެ ސުވަރުގޭގެ އެކުވެރިންނަށް ބުނި ބުނުމެކެވެ. މަޖާވެގެން ބުނާ ބުނުމެވެ.) ❁ إِلَّا مَوۡتَتَنَا ٱلۡأُولَىٰ = އަހުރެމެންގެ (ދުނިޔޭގެ ޙަޔާތުގައި ވީ ފުރަތަމަ މަރު މެނުވީ. ❁ وَمَا نَحۡنُ = އަދި އަހުރެމެން ނުވެއެވެ. ❁ بِمُعَذَّبِينَ ﴿٥٩﴾ = عَذَابُ ދެވޭ މީހުންގެ ތެރެއިން. ❁ إِنَّ هَٰذَا = ހަމަކަށަވަރުން މިއީ. ❁ هُوَ ٱلۡفَوۡزُ ٱلۡعَظِيمُ ﴿٦٠﴾ = ބޮޑުވެގެންވާ ކާމިޔާބުކަން އެއީއެވެ. ❁ لِمِثۡلِ هَٰذَا = މިފަދަ ކަންތަކަށްޓަކައި މިފަދަ ނިޢުމަތަކަށްޓަކައި. ❁ فَلۡيَعۡمَلِ ٱلۡعَٰمِلُونَ ﴿٦١﴾ = ޢަމަލު ކުރާމީހުން ޢަމަލު ކުރާހުށިކަމެވެ. (ހެޔޮކަންތައްކުރާ މީހުން ހެޔޮކަން ކުރާ ހުރިކަމެވެ.) ❁ أَذَٰلِكَ خَيۡرٌ نُّزُلًا = ފުރުމާނުންގެ ގޮތުގައި ހެޔޮވީ މިތަކެތި ހެޔޮވެގެންވާނީ އެތަންތަނެއްތޯއެވެ؟ ❁ أَمۡ شَجَرَةُ ٱلزَّقُّومِ ﴿٦٢﴾ = ނުވަތަ زَقُّوم ގަސްތޯއެވެ.؟ ❁ إِنَّا جَعَلۡنَٰهَا = ހަމަކަށަވަރުން މިވަނީ ރަސްކަލާނގެ އެގަސް ލެއްވީ ❁ فِتۡنَةً لِّلظَّٰلِمِينَ ﴿٦٣﴾ = އަނިޔާވެރިންނަށް فتنة އެއްގޮތުންނެވެ. ❁ إِنَّهَا شَجَرَةٌ = ހަމަކަށަވަރުން އެއީ ގަހެކެވެ. ❁ تَخۡرُجُ فِيٓ أَصۡلِ ٱلۡجَحِيمِ ﴿٦٤﴾ = އެގަސް ފާޅުވަނީ ނަރަކައިގެ އަޑިންނެވެ. ❁ طَلۡعُهَا = އެގަހުގެ މާވާ / ގަހުންނުކުންނަ މޭވާއި. ❁ كَأَنَّهُۥ = އެމޭވާ ކަންފަދައެއްތޯއެވެ ؟ ❁ رُءُوسُ ٱلشَّيَٰطِينِ ﴿٦٥﴾ = شيطان ންގެ ބޮލުތަކާ ފަދައެވެ. ❁ فَإِنَّهُمۡ = ހަމަކަށަވަރުން

އެމީހުން/ ނަރަކަފުށުގައިވެރިން. ۞ لَأٰكِلُونَ مِنْهَا = އެގަހުން ކާނެއެވެ./ އެގަހުން ނުކުންނަމަވެސްކާނެއެވެ. ۞ فَمَالِئُونَ

مِنْهَا = އެއިންއެމީހުން ފުރާނެއެވެ. ۞ الْبُطُونَ ﴿٦٦﴾ = ބަނޑުތައް.

إجْمَالِي މާނަ

(٥٦) ދެން އެ مؤمن މީހާ ކާފަރުމީހާއަށް ދިމާކޮށް ބުނާނެއެވެ. "الله ގަންދީ ބުނަމެވެ. ކަލޭ އަހުރެންނަށް ވަސްވާސްދީ އަހަރެންފެސް ތިޔަ ނަރަކައަށް ވައްޓައިލުމަށް ގާތްވެގެންވިއެވެ.

(٥٧) އަހުރެންގެ رب ގެ نعمة އަހުރެންނަށް ނުވިނަމަ ހަމަކަށަވަރުން އަހުރެންފެސް ކަލޭއާއެކު ތިޔަ ނަރަކައަށް حاضر ވީ މީހުންގެ ތެރެއިން ވީހެވެ."

(٥٨) އެ مؤمن މީހާ (މަޖާވެގެން އޮންނާގެ ސުވަރުގޭގެ އަހުލުވެރިންނަށް) ބުނާނެއެވެ. އަހުރެމެން ދެން ހަމަ މަރުނުވާނެހެއްޔެ؟

(٥٩) އަހުރެމެން (ދުނިޔޭގެ حياة ގައި އުޅެނިކޮށް) އޮތީ ފުރަތަމަ މަރު މެނުވީ ދުވަހަކު ނުމަރާނެއެވެ. އަދި عذاب ދެއްވޭ މީހުންގެ ތެރެއިން އަހުރެމެން ނުވެއެވެ.

(٦٠) ހަމަކަށަވަރުން މިއީ ބޮޑުވެގެންވާ ނަސީބެވެ.

(٦١) "މިފަދަ ނަސީބަކަށްޓަކައި عمل ކުރާ މީހުން عمل ކުރާހުރިކަމެވެ. ކުރޭ عمل ކުރާ ހުރިކަމެވެ."

(٦٢) ދުރާމުން ހައިބަތިބާ ގޮތަށް ހައިބަތިބޭން ހުރޫތުގެނުވަސީ އިސްތިޤްރާރުގަތަ ސިފަހުރި ސުވަރުގޭ ހެއްޔެވެ.؟ ނުވަތަ ނުބައިވެގެންވާ زَقُّوم ގަސްހެއްޔެވެ؟

(٦٣) ޒިޔާނުކަސްކާފަރުންގެ އެގަސް ފުރަތަމަ އަނިޔާވެރިންނަށް ފިތުނައެއްގެ ގޮތުގައެވެ.(އެބަހީ ނަރަކައިގާ ގަހެއް ނުހުންނަ ވާހަކަ އެންގެވީމާ ކާފަރުންގެ މީހުން ޓެސްޓުކުރެވިއްޖެއެވެ. އެހެނީ އަލިފާނަކު ގަސްއަނބުރާ އެއްނުވާނެކަމެވެ. އެމީހުންބުނި އަލިފާނުގައި ގަސްހުންނާނީ ކޮންފަދައަކުން ހެއްޔެވެ؟

(٦٤) ހަމަކަށަވަރުން އެގަސްފެޅިފައިވަނީ ނަރަކައިގެ އެންމެފުނުން އަޑިންނެވެ. (އާދެ ގޮތަކީ ނަރަކައިގެ އެންމެތިރީ ތަނަކަށް ފެތުރިފައިވާނެއެވެ).

(٦٥) އަދި އެއިން ނުކުންނަ މޭވާ ނުވަތަ މާވާގެ ހަރުގަނޑި ނުކުންނަ އެތި ކޮންފަދަ ހެއްޔެވެ؟ އެތަކެތި ހީވަނީ ސައިތާނުންގެ ބޮލެއް ހެންނެވެ. (އާރާވަސްތުބައިވެފަދައި ހަޖެހިފައިވާނެއެވެ.)

(٦٦) ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން ނަރަކައިގެ އަހުލު ވެރިން ނުވަތަ އެގަހުގެ މޭވާއިން ކާނެއެވެ. އެމީހުންގެ ބަނޑުތައް އެއިން ފުރާނެއެވެ.

ثُمَّ إِنَّ لَهُمْ عَلَيْهَا لَشَوْبًا مِّنْ حَمِيمٍ ﴿٦٧﴾ ثُمَّ إِنَّ مَرْجِعَهُمْ لَإِلَى ٱلْجَحِيمِ ﴿٦٨﴾ إِنَّهُمْ أَلْفَوْا۟ ءَابَآءَهُمْ ضَآلِّينَ ﴿٦٩﴾ فَهُمْ عَلَىٰٓ ءَاثَٰرِهِمْ يُهْرَعُونَ ﴿٧٠﴾ وَلَقَدْ ضَلَّ قَبْلَهُمْ أَكْثَرُ ٱلْأَوَّلِينَ ﴿٧١﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا فِيهِم مُّنذِرِينَ ﴿٧٢﴾ فَٱنظُرْ كَيْفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلْمُنذَرِينَ ﴿٧٣﴾ إِلَّا عِبَادَ ٱللَّهِ ٱلْمُخْلَصِينَ ﴿٧٤﴾ وَلَقَدْ نَادَىٰنَا نُوحٌ فَلَنِعْمَ ٱلْمُجِيبُونَ ﴿٧٥﴾ وَنَجَّيْنَٰهُ وَأَهْلَهُۥ مِنَ ٱلْكَرْبِ ٱلْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾ وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُۥ هُمُ ٱلْبَاقِينَ ﴿٧٧﴾

ތަރުޖަމާ

ثُمَّ إِنَّ لَهُمْ = ދެން ހަމަކަށަވަރުން އެމީހުންނަށް ވެއެވެ. ❁ عَلَيْهَا لَشَوْبًا = އޭގެ މައްޗަށް ވާ ބުއިމެއް. ❁ مِّنْ حَمِيمٍ (٦٧) = ހޫނުކަން ގަދަވެގެންގޮސް ނިމުމަކަށް ބޯސްފެނާ ގުޅުމެވެ. ❁ ثُمَّ إِنَّ مَرْجِعَهُمْ = ދެން ހަމަކަށަވަރުން އެމީހުން އެނބުރިދާނީ. ❁ لَإِلَى ٱلْجَحِيمِ (٦٨) = ކަނޑައެޅިގެން جَهَنَّم އަށެވެ. ނަރަކައަށެވެ. ❁ إِنَّهُمْ أَلْفَوْا = ހަމަކަށަވަރުން އެމީހުން ދުށީ. ❁ ءَابَاءَهُمْ ضَالِّينَ (٦٩) = މަގުފުރެދިގެންވި އެމީހުންގެ ކާބަފައިންނެވެ. ❁ فَهُمْ عَلَىٰ ءَاثَٰرِهِمْ = ފަހެ އެމީހުން އެކާބަފައިންގެ އަސަރުތަކުގެ މަތީގައި (އެމީހުން އުޅުނު އަދި ގޮތަށް)❁ يُهْرَعُونَ (٧٠) = އަވަސްވެގަނެއެވެ. ❁ وَلَقَدْ ضَلَّ قَبْلَهُمْ = އަދި ހަމަކަށަވަރުން މި މީހުންގެ ކުރިން މަގުފުރެދިގެންގޮސްވެއެވެ. ❁ أَكْثَرُ ٱلْأَوَّلِينَ (٧١) = އިސްވެދިޔަ ގިނަ މީސްތަކުން. ❁ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا فِيهِم = އަދި ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެމީހުންގެ ތެރެއަށް ފޮނުއްވީމެވެ. ❁ مُّنذِرِينَ (٧٢) = އިންޒާރުދެއްވާ ރަސޫލުން ބިރުވެރިކަން (ނަސޭހަތް ބިރުވެރިކަން) . ❁ فَٱنظُرْ = ނިހާރަ ބަލައިލާށެވެ. ❁ كَيْفَ كَانَ = ވީގޮތްހުރިގޮތް ކިހިނެއްކަން. (ކަލާނގެ ނިހާރ ދެކޮޅުވެރިވީމީހުންގެ.)❁ عَٰقِبَةُ ٱلْمُنذَرِينَ (٧٣) = އިންޒާރު ދެވުނު މީހުންގެ ނިމުން. (ނަސޭހަތް ބިރުވެރިކަން ދޭނެ ރަސޫލުން އަންގަވާފައިވާ ނިމުން.)❁ إِلَّا عِبَادَ ٱللَّهِ = الله ގެ ވާތް އަޅުން ފިޔަވައި. ❁ ٱلْمُخْلَصِينَ (٧٤) = އިޚްލާޞްތެރި ކުރެވިގެންވާ (އީމާންކަމާއި تَوْحِيد ގެ މަގަށް تَوْفِيق ދެއްވުނު އަޅުން.) ❁ وَلَقَدْ نَادَىٰنَا نُوحٌ = އަދި ހަމަކަށަވަރުން نوح عليه السلام ތިމަންރަސްކަލާނގެއަށް ދުޢާކުރެއްވި ކަމުގައި ދެންނެވިއެވެ. ❁ فَلَنِعْمَ ٱلْمُجِيبُونَ (٧٥) = އެންމެ ރަނގަޅު ޖަވާބު ދެއްވީ ތިމަންރަސްކަލާނގެއެވެ. ❁ وَنَجَّيْنَٰهُ وَأَهْلَهُۥ = އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ އޭނާއާއި އޭނާގެ އަހުލުވެރިންނާ ސަލާމަތްކުރެއްވީމެވެ. (އެހީ ދިނީ ބޮޑު ހިތާމަ ބިރުވެރިކަމުން.)❁ مِنَ ٱلْكَرْبِ ٱلْعَظِيمِ (٧٦) = ބޮޑުވެގެންވާ ހިތާމައިން (نوح عليه السلام ގެ طُوْفَانُން.) وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُۥ = އަދި

ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެކަލޭގެ ދަރިފަސްކޮޅު ދެމިހުރުމަށް ދެއްވީމެވެ.۞ هُمُ ٱلْبَاقِينَ ﴿٧٧﴾ = ހަމައެކަނި މިބައިން ބާކީ ކުރެއްވި.
(އެހެން ހުރިހާ މީހުން ގެއްލުވައިލައްވައިފީމެވެ.)

إِجْمَالِي މާނަ

(٦٧) ދެން ހަމަކަށަވަރުން އެމީހުން އޭގެ މައްޗަށް ބުއިމުގައި ބޯންޖެހޭނެއެވެ. އެއީ ހޫނުކަން ގަދަ ފެނުގެ ދިޔާ ދެން އެހެން ދަރަޖައެއްނާ حَمِيم އެވެ ކިޔާ ފެނެކެވެ.

(٦٨) ދެން އަލުންވެސް އެމީހުންގެ ތަންވަޅީ ހަމަ ނަރަކައެވެ.

(٦٩) ހަމަކަށަވަރުން އެމީހުން (ދުނިޔޭގައި އުޅުނު އިރު) އެމީހުން ދުށީ އެމީހުންގެ މައިންބަފައިން މަގުފުރެދިގެން ގޮސް ދިރިހުރި ކާފަރުންނެވެ.

(٧٠) ދެން މި މީހުންވެސް އެކާފަރުންގެ އަސަރުގެ މަތީގައި އަވަސްވެ ގެންދެއެވެ. ކާފަރުން ހިނގާފައިވާ ހިނގުމެވެ.

(٧١) އަދި ހަމަކަށަވަރުން މި މީހުންގެ ކުރިން (މައްކާގެ މުޝްރިކުންގެ ކުރިން) އެތައްގިނަ ބައިގަނޑު މަގުފުރެދިގެންދިޔަކަން ވިއެވެ. (އެއީ އިސްވެދިޔަ އުންމަތްތަކެވެ.)

(٧٢) އަދި ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެމީހުންގެ ތެރެއަށް އިންޒާރު ދޭއަރާ ރަސޫލުން ފޮނުއްވީމެވެ.

(٧٣) ދެން ބަލާ އިންޒާރު ކުރެވުނު ބައިމީހުންގެ ފަހުކޮޅު އެމީހުންގެ ނިމުން ދިޔައީ ހާލަތުކިހިނެއް ނިކަން ބަލައިލާށެވެ. (ހަލާކުވެ ގެއްލިގެން ދިޔައީއެވެ.)

(٧٤) ހަމައެކަނި އިޚްލާޞްތެރިވި (ތިމާގެ ދީނާއި تَوْحِيد ގެ މަގަށް تَوْفِيق ދެއްވުނު) الله ގެ އަޅުގަނޑުމެން ފިޔަވައެވެ. އެމީހުން ސަލާމަތްވިއެވެ.

(٧٥) އަދި ހަމަކަށަވަރުން نوح عليه السلام ތިމަންރަސްކަލާނގެއަށް ގޮވާލެއްވިއެވެ. ފަހެ މާތްރަސްކަލާނގެ ފޯރުކޮށްދެއްވީމެވެ. ދެން ތިމަންރަސްކަލާނގެއީ ދުޢާ ޤަބޫލުކުރައްވާ ރަނގަޅު ރަސްކަލާނގެއެވެ.

(٧٦) އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެކަލޭގެފާނާއި އެކަލޭގެފާނުގެ (މީސްތަކުން) އަހުލުވެރިން ބޮޑުވެގެންވާ ހިތާމައިން ސަލާމަތްކުރައްވައިފީމެވެ. އެއީ طُوْفَانُ ބޮޑުވިއެވެ.

(٧٧) އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ ދަރިފަސްކޮޅު ބާކީވާ މީހުން ކަމުގައި ތިމަންރަސްކަލާނގެ ހެއްދެވީމެވެ.

* ދަންނައެވެ. نوح عليه السلام ގެ ޒަމާނުގައި އުފެދުނު ކާފަރުން ދުނިޔެއިން ގެއްލުވައިލެއްވީއެވެ. ބާކީވާގައި ތިމަންރަސް މިއީ މުއުމިނުންނެވެ. އެމީހުން ފަހުން ދަރިފަސްކޮޅުގައި ގެއްލުވިއްޔެވެ. ތިމަންރަސް ދުނިޔޭ نوح عليه السلام ގެ ދަރިކޮޅެވެ. وَاللهُ أَعْلَمُ .= زبدة التفثير =

وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي ٱلْأَخِرِينَ ﴿٧٨﴾ سَلَٰمٌ عَلَىٰ نُوحٍ فِي ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٧٩﴾ إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجْزِي ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿٨٠﴾ إِنَّهُۥ مِنْ عِبَادِنَا ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿٨١﴾ ثُمَّ أَغْرَقْنَا ٱلْأَخَرِينَ ﴿٨٢﴾ ۞ وَإِنَّ مِن شِيعَتِهِۦ لَإِبْرَٰهِيمَ ﴿٨٣﴾ إِذْ جَآءَ رَبَّهُۥ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿٨٤﴾ إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِۦ مَاذَا تَعْبُدُونَ ﴿٨٥﴾ أَئِفْكًا ءَالِهَةً دُونَ ٱللَّهِ تُرِيدُونَ ﴿٨٦﴾ فَمَا ظَنُّكُم بِرَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٨٧﴾ فَنَظَرَ نَظْرَةً فِي ٱلنُّجُومِ ﴿٨٨﴾ فَقَالَ إِنِّي سَقِيمٌ ﴿٨٩﴾

ތަރުޖަމާ

وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ = އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެކަލޭގެ ފާނުންގެ މައްޗަށް ދޫކޮށްލެއްވީމެވެ.۞ فِي ٱلْأَخِرِينَ ﴿٧٨﴾ = ފަހުން އަންނަނިވި ބަޔަކަށް. (ހެޔޮ ޒިކުރު).۞ سَلَٰمٌ عَلَىٰ نُوحٍ = نوح ގެ މައްޗަށް سلام ހުއްޓެވެ. (يَعْنِي نوح عليه السلام ހެޔޮ ޒިކުރު).۞ فِي ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٧٩﴾ = ޢާލަމު ތަކުގައި. (އެންމެހައި މީސްތަކުންގެ ތެރޭގައި).۞ إِنَّا كَذَٰلِكَ = ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެފަދައިންނެވެ.۞ نَجْزِي ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿٨٠﴾ = އިޙްސާންތެރިންނަށް ޖަޒާ ދެއްވަނީ.۞ إِنَّهُۥ = ހަމަކަށަވަރުން އެކަލޭގެފާނު ވަނީ.۞ مِنْ عِبَادِنَا ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿٨١﴾ = ތިމަންރަސްކަލާނގެ މުއުމިން އަޅުންގެ ތެރެއިންނެވެ.۞ ثُمَّ أَغْرَقْنَا ٱلْأَخَرِينَ ﴿٨٢﴾ = ދެން ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެހެން އެންމެން غرق ކުރެއްވީމެވެ.۞ وَإِنَّ مِن شِيعَتِهِۦ = އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެކަލޭގެފާނުންގެ (އެބަހީ نوح عليه السلام ގެ) جماعة ގެ ތެރެއިންވެއެވެ.۞ لَإِبْرَٰهِيمَ ﴿٨٣﴾ = ކަނޑައެޅިގެން إبراهيم عليه السلام.۞ إِذْ جَآءَ رَبَّهُۥ = އެކަލޭގެފާނުންގެ رب ގެ حضرة އަށް އެކަލޭގެފާނު ވަޑައިގެންނެވި ހިނދުން.۞ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿٨٤﴾ = (شريك އާ ޝައްކުން) ސަލާމަތްވެގެންވާ ހިތަކާއިގެން.۞ إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِۦ = އެކަލޭގެފާނު އެކަލޭގެފާނުންގެ ބައްޕައާއި އެކަލޭގެފާނުންގެ قوم އަށް ވިދާޅުވިއެވެ.۞ مَاذَا تَعْبُدُونَ ﴿٨٥﴾ = ކަލޭމެން ތިޔަ އަޅުކަން ކުރަނީ ކޮން އެއްޗަކަށް ހެއްޔެވެ.۞ ؟ أَئِفْكًا ءَالِهَةً = ދޮގުގޮތުން إله ން ތަކަށް ހެއްޔެވެ؟.۞ دُونَ ٱللَّهِ = الله ފިޔަވައި.۞ تُرِيدُونَ ﴿٨٦﴾ = ކަލޭމެން ތިޔަ އެދެނީ.۞ فَمَا ظَنُّكُم = ފަހެ ކަލޭމެން ހިތަކީ ކިހިނެއް ހެއްޔެވެ؟.۞ بِرَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٨٧﴾ = عالم ތަކުގެ رب އާއިމެދު.۞ فَنَظَرَ نَظْرَةً = ފަހެ އެކަލޭގެފާނު ކަނޑައެޅިގެން ބެއްލެވިއެވެ.۞ فِي ٱلنُّجُومِ ﴿٨٨﴾ = ތަރިތަކަށް. فَقَالَ إِنِّي سَقِيمٌ ﴿٨٩﴾ = ފަހެ އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. އަހުރެން ބަލިވެއެވެ.۞

إِجْمَالِي މާނަ

(٧٨) އަދި އެކަލޭގެފާނަށްޓަކައި ފަހުން އަންނަ މީހުން ކިޔާ ޘަނާ ތިމަންރަސްކަލާނގެ ދޫކޮށްލެއްވީމެވެ.

(٧٩) سَلاَمٌ عَلَى نُوحٍ (يعنى نوح عليه السلام ގެ މައްޗަށް سلام ވުއްޖެ) އެންމެހާ ޢާލަމްތަކުގައި އަބަދުގެ އަބަދަށް އެހެން ކިޔާ ޘަނާ ދޫކޮށްލެއްވީމެވެ.

(٨٠) ހަމަކަށަވަރުން إحسان ތެރިންނަށް ތިމަންރަސްކަލާނގެ جزاء ދެއްވަނީ އެފަދައިންނެވެ.

(٨١) ހަމަކަށަވަރުން އެކަލޭގެފާނީ ތިމަންރަސްކަލާނގެ مؤمن އަޅުތަކުންގެ ތެރެއިންނެވެ.

(٨٢) ދެން (ސަލާމަތްކުރި މީހުން ފިޔަވައި) ބާކީ މީހުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ غرق ކުރެއްވީމެވެ.

(٨٣) އަދި ހަމަކަށަވަރުން إبراهيم عليه السلام ވެސް އެކަލޭގެފާނުގެ - އެބަހީ نوح عليه السلام ގެ جماعة ގެ ތެރެއިންނެވެ.

(٨٤) އެއީ އެކަލޭގެފާނު އެބަހީ إبراهيم عليه السلام އެކަލޭގެފާނުގެ رب ގެ حضرة އަށް إخلاص ތެރިވެގެންވާ- އަދި شرك ން ސަލާމަތްވެގެންވާ ހިތްޕުޅަކާއިގެން ވަޑައިގެންނެވި ހިނދުންނެވެ. (އެބަހީ އެކަލޭގެފާނު الله އަށް إخلاص ތެރިވެވަޑައިގެން إيمان ވެވަޑައިގެންނެވިއެވެ.)

(٨٥) ފަހެ އެކަލޭގެފާނު އެކަލޭގެފާނުގެ ބައްޕައަށާއި އަދި قوم އަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ކަލޭމެން މިއަޅުކަން ކުރަނީ ކޮން އެއްޗަކަށް ހެއްޔެވެ؟

(٨٦) الله ފިޔަވައި ދޮގުން ދޭވާ إله ންތަކަކަށް އަޅުކަން ކުރަން ހެއްޔެވެ؟ (إله އެއްކަލާނގެއި ނޫނީ ފަރާތްތަކަކަށް إله ންކަމުގައި ހަދައި އަޅުކަން ކުރުމީ އެންމެ ބޮޑު ދޮގެވެ.)

(٨٧) "ފަހެ عالم ތަކުގެ ހެއްދެވި ބޮޑުކަލާނގެ رب އާއި މެދު ކަލޭމެން ހިތަނީ ކިހާކަމެއް ހެއްޔެވެ؟ (އެހެން ފަރާތްތަކަކަށް އަޅުކަން ކުރުމުގައި ދެން އެކަލާނގެއާ ބައްދަލުވާ ދުވަސްތަކުގައި ކަލޭމެން ކީކޭ ކިޔާނެ ހެއްޔެވެ؟)"

(٨٨) ދެންފަހެ އެކަލޭގެފާނު ތަރިތަކަށް ބައްލަވައިފިއެވެ.

(٨٩) އަދި ވިދާޅުވިއެވެ. އަހަރެން ބަލިއެވެ.

* ދަންނައެވެ. އެރަށުގެ މީހުންނަކީ ތަރިތަކަށްބަލާ އަޅުކަން ކުރާބައެކެވެ. نجومى علم އަށް މާބޮޑަށް އިތުބާރުކުރާ ބައެކެވެ. إبراهيم عليه السلام ތަރިތަކަށް ބައްލަވައި މިފަދަ ބަސް ވިދާޅުވީ އެމީހުން އެކަން قبول ކުރާތީއެވެ. އެމީހުންގެ عيد ކުޅިވަރަށް ނުނުކުމުމުގެ عذر އެއްކަމުގައި އެމީހުން قبول ކުރާތީއެވެ. އެމީހުން އެކަލޭގެފާނުގެ ކިބައިން އެދުނީ އެމީހުންނާއެކު عيد ގެ ކުޅިވަރަށް ނުކުމެވަޑައިގަތުމެވެ. އެހިނދު އެކަލޭގެފާނު ތަރިތަކަށް ބައްލަވައި ވިދާޅުވީ އެމީހުންނަށް ހީވީ އެކަލޭގެފާނު نجومى ގޮތުން ދެނެވަޑައިގެންނެވި އެއްޗެއްކަމުގައެވެ. އެހެންވެ އެކަލޭގެފާނުގެ އެ عذر އެމީހުން قبول ކުރިއެވެ.

فَتَوَلَّوْا۟ عَنْهُ مُدْبِرِينَ ﴿٩٠﴾ فَرَاغَ إِلَىٰٓ ءَالِهَتِهِمْ فَقَالَ أَلَا تَأْكُلُونَ ﴿٩١﴾ مَا لَكُمْ لَا تَنطِقُونَ ﴿٩٢﴾ فَرَاغَ عَلَيْهِمْ ضَرْبًۢا بِٱلْيَمِينِ ﴿٩٣﴾ فَأَقْبَلُوٓا۟ إِلَيْهِ يَزِفُّونَ ﴿٩٤﴾ قَالَ أَتَعْبُدُونَ مَا تَنْحِتُونَ ﴿٩٥﴾ وَٱللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾ قَالُوا۟ ٱبْنُوا۟ لَهُۥ بُنْيَٰنًا فَأَلْقُوهُ فِى ٱلْجَحِيمِ ﴿٩٧﴾ فَأَرَادُوا۟ بِهِۦ كَيْدًا فَجَعَلْنَٰهُمُ ٱلْأَسْفَلِينَ ﴿٩٨﴾ وَقَالَ إِنِّى ذَاهِبٌ إِلَىٰ رَبِّى سَيَهْدِينِ ﴿٩٩﴾ رَبِّ هَبْ لِى مِنَ ٱلصَّٰلِحِينَ ﴿١٠٠﴾

ތަރުޖަމާ

فَتَوَلَّوْا۟ عَنْهُ = ފަހެ އެބައިމީހުން އެކަލޭގެފާނު ދޫކޮށްލައި ފުރަގަސްދީ އެނބުރިގެންދިޔައެވެ. (އެކަލޭގެފާނު ދޫކޮށްލައިދިޔައެވެ.)۞ مُدْبِرِينَ ﴿٩٠﴾ = ފުރަގަސްދީގެން حال.۞ فَرَاغَ إِلَىٰٓ ءَالِهَتِهِمْ = ދެންފަހެ އެމީހުންގެ إله ނަމުގައި ހުރިއަށް އެކަލޭގެފާނު ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. (އަވަހަށް ވަޑައިގެންނެވިއެވެ.)۞ فَقَالَ أَلَا تَأْكُلُونَ ﴿٩١﴾ = ފަހެ އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. ކަލޭމެންނަކީ ނުކާނަ ހީއްތޯ؟۞ مَا لَكُمْ = ކަލޭމެންނަށް ވީދާކަ ތިމަންނާ ޖަވާބު ނުދެއްކެނީ؟۞ لَا تَنطِقُونَ ﴿٩٢﴾ = ކަލޭމެން ވާހަކަނުދައްކަނީ.۞ فَرَاغَ عَلَيْهِمْ = އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ފޮރުވިގެންވަޑައިގެންނެވިއެވެ.۞ ضَرْبًۢا بِٱلْيَمِينِ ﴿٩٣﴾ = ކަނާތްއަތުން (އެބައިމީހުންނަށް) ތަޅުއްވާ حال.۞ فَأَقْبَلُوٓا۟ إِلَيْهِ = ފަހެ އެބައިމީހުން (ދުވަމުން އަވަހަށް ކައިރިވެގެން) އެ އެކަލޭގެފާނާ ކައިރިއަށް ކުރިމަތިލިއެވެ.۞ يَزِفُّونَ ﴿٩٤﴾ = އަވަސްވެގެންނެވެ.۞ قَالَ أَتَعْبُدُونَ = އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. ކަލޭމެން އަޅުކަން ކުރަނީ ހީއްތޯ؟۞ مَا تَنْحِتُونَ ﴿٩٥﴾ = ކަލޭމެން ކޮށައިގެން ހަދާ ތަކެއްޗަށް.۞ وَٱللَّهُ خَلَقَكُمْ = އަދި ކަލޭމެން ހެއްދެވީ ހަމަ الله އެވެ.۞ وَمَا تَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾ = އަދި ކަލޭމެން ކުރާ ކަންތައްތަކާއި (ކަލޭމެން ކުރާ އަދި ހަދާ ބުދުތަކާއި)۞ قَالُوا۟ ٱبْنُوا۟ لَهُۥ = އަދި އެމީހުން (އެއްބަސްވެ އަނިޔާވެރިކަމަން) ބުނެއެވެ. ކަލޭމެން އޭނާއަށް ހަދާށެވެ.۞ بُنْيَٰنًا = ބިނާއެއް. (އަލިފާން އަންދާނެތަނެއް.)۞ فَأَلْقُوهُ فِى ٱلْجَحِيمِ ﴿٩٧﴾ = ދެންކަލޭމެން އޭނާ އަލިފާނަށްލާށެވެ.۞ فَأَرَادُوا۟ بِهِۦ كَيْدًا = ފަހެ އެމީހުން އެކަލޭގެފާނާ މެދު ހީލަތް ނުބައި ރޭވުމެއް ރޭވިއެވެ.۞ فَجَعَلْنَٰهُمُ ٱلْأَسْفَلِينَ ﴿٩٨﴾ = ފަހެ ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެމީހުން ދެރަވި ދަށުވި މީހުން ކަމުގައިވީއެވެ./ ދަށްކޮށްލެއްވީމެވެ.۞ وَقَالَ = އަދި އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ.۞ إِنِّى ذَاهِبٌ إِلَىٰ رَبِّى = ހަމަކަށަވަރުން އަހުރެން އަހުރެންގެ رب ގެ ހަޟްރަތަށް ދާނީއެވެ.۞ سَيَهْدِينِ ﴿٩٩﴾ = ނިކަންނުލަސް އެކަލާނގެ އަހުރެންނަށް

ގުދުރަތުގެ ދަރިކަލުންދެއްވާށެވެ.۞ رَبِّ = އޭ އަހުރެންގެ رب އެވެ.! هَبْ لِي مِنَ ٱلصَّٰلِحِينَ ﴿١٠٠﴾ = މިއަހުރެންނަށް ޞާލިޙު ދަރިކަލަކު ދެއްވާނދޭވެ.!

إِجْمَالِي މާނަ

(٩٠) ދެން އެކަލޭގެފާނު ދޫކޮށްލާފައި އެމީހުން ދިޔައީއެވެ.

(٩١) ދެން (އެކަލޭގެފާނު އެކަނިވުމުން) އެމީހުންގެ ބުދުތަކާ ކައިރިއަށް ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. (އަދި އެބުދުތަކަށް مخاطب ކުރައްވައި ވިދާޅުވިއެވެ.) "ކަލޭމެން ނުކާނީ ހެއްޔެވެ.؟ (އޭރު އެމީހުން ބުދަށް އެދިކޮށް ބާއްވާފައިވާ ކާއެއްޗެ ހުއްޓެވެ.)"

(٩٢) އަދި ވިދާޅުވިއެވެ. "ކަލޭމެން ވާހަކަ ނުދައްކަނީ ބަހެއްނުބުނެ ތިއަދިބިއްޔާވެސް ކީއްވެ ؟ކަލޭމެންނަނަކީ ޔައްހެއްޔެވެ.؟" (އެއީ ހިތަދުވަސްކޮށްލައްވާ އެބުދުތަކަށް ވާހަކަ ނުދައްކާނެކަން ހާމަކޮށްދެއްވުމަށެވެ.)

(٩٣) އަދި އެބުދުތަކަށް ދިމާއަށް ފުރިވަޑައިގެން ކަނާތުއަތުން އެބުދުތަކަށް ބާރާ ކުދިކުދި ކުރައްވައިފިއެވެ.

(٩٤) ދެން އެމީހުން (އެބައި އެހެން އަހުލުން ކުރިމީހުން އެބުދުތަކުން ބަލައި އެބުދުތައް ކުޑަކޮށްލާފައި ހުރިކަމާ ދެކެފައި އޭގެ إبراهيم ގެ ކަމެއްކަން އެނގިގެން) އެކަލޭގެފާނާ ދިމާއަށް އަވަސްވެގެން އައީއެވެ.

(٩٥) އެކަލޭގެފާނު އެމީހުންނާ ދިމާއަށް ވިދާޅުވިއެވެ. "ކަލޭމެން އަޅުކަން ކުރަނީ ކަލޭމެން ހަދާ ބުދުތަކަށް ހެއްޔެވެ.؟ (ހަމަ ދެން ކަލޭމެން ކޮށާ ބުދުތަކަށް ކުރިޔަށް ހެއްޔެވެ.؟)"

(٩٦) ކަލޭމެންނާއި އަދި ކަލޭމެން ކުރާކަންތައްތައްވެސް ހެއްދެވީ الله އެވެ. (އެބައި ކަލޭމެންނާއި ކަލޭމެން ހަދާ ބުދުތައްވެސް ހެއްދެވީ ހަމަ الله އެވެ.

(٩٧) ދެން އެމީހުން (އެއްބަސްވެ އަނގައިން ބުނެފައި) "ކަލޭމެން އޭނާ ފޮނުވާ ބިނާއެއް ހަދާށެވެ. (ބިނާ އަދި ބުރިއެއް ހަދާ) ދެން އޭނާ އަލިފާނުގައި އެއްލާލާށެވެ."

(٩٨) ފަހެ އެމީހުން އެކަލޭގެފާނަށް ނުބައި ގޮތެއް ކުރުމަށް ބޭނުންވިއެވެ. ދެން ފަހެ އެމީހުންނަށް އެއްވެސް ނޭދެވޭ ގޮތެއް އެމީހުން ލާނެތީ ދަރުމަތަކަށްވީއެވެ.

ފަހެ އެމީހުން އެކަލޭގެފާނު އަލިފާނަށް އެއްލިއެވެ. އެކަމަކު އާދޭ ތަޢާލާ الله އެކަލޭގެފާނު ސަލާމަތް ކުރެއްވިއެވެ. އަލިފާނަކީ ހިތްހަމަޖެހޭ ފިނިކަމަކަށް ވެގެން ދިޔައެވެ. މިގޮތުން ހަރަދާނަ ހުސްވުމަށެވެ.

(٩٩) އަދި إبراهيم ގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އަހުރެން އަހުރެންގެ رب ގެ އަރިހަށް ދަނީއެވެ. (هجرة އަށް) ދަނީއެވެ.

އެކަލާނގެ ނިކަންތުކުރި އަހުރެންނަށް މަގު ދައްކަވާނެއެވެ.

(١٠٠) (އަދި އެކަލޭގެފާނު الله އަށް دعاء ދަންނަވައެވެ.) "އޭ އަހުރެންގެ رب އެވެ!. މިއަހުރެންނަށް صالح ދަރިކަލަކު ދެއްވާނދޭވެ!."

فَبَشَّرْنَٰهُ بِغُلَٰمٍ حَلِيمٍ ﴿١٠١﴾ فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ ٱلسَّعْىَ قَالَ يَٰبُنَىَّ إِنِّىٓ أَرَىٰ فِى ٱلْمَنَامِ أَنِّىٓ أَذْبَحُكَ فَٱنظُرْ مَاذَا تَرَىٰ ۚ قَالَ يَٰٓأَبَتِ ٱفْعَلْ مَا تُؤْمَرُ ۖ سَتَجِدُنِىٓ إِن شَآءَ ٱللَّهُ مِنَ ٱلصَّٰبِرِينَ ﴿١٠٢﴾ فَلَمَّآ أَسْلَمَا وَتَلَّهُۥ لِلْجَبِينِ ﴿١٠٣﴾ وَنَٰدَيْنَٰهُ أَن يَٰٓإِبْرَٰهِيمُ ﴿١٠٤﴾ قَدْ صَدَّقْتَ ٱلرُّءْيَآ ۚ إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجْزِى ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿١٠٥﴾ إِنَّ هَٰذَا لَهُوَ ٱلْبَلَٰٓؤُا۟ ٱلْمُبِينُ ﴿١٠٦﴾ وَفَدَيْنَٰهُ بِذِبْحٍ عَظِيمٍ ﴿١٠٧﴾ وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِى ٱلْءَاخِرِينَ ﴿١٠٨﴾ سَلَٰمٌ عَلَىٰٓ إِبْرَٰهِيمَ ﴿١٠٩﴾

ތަރުޖަމާ

فَبَشَّرْنَٰهُ = ދެންފަހެ ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެކަލޭގެފާނަށް އުފާވެރި ޚަބަރު ދެއްވީމެވެ.۞ بِغُلَٰمٍ حَلِيمٍ ﴿١٠١﴾ = حِلْم ވެރި ދަރިކަލަކު ދެއްވާނެކަމުގެ.۞ فَلَمَّا بَلَغَ = ފަހެ އެކަލޭގެފާނު ފުރިހަމަވެ ވަޑައިގެންނެވި ހިނދުން. (އެބަހީ އެދަރިކަލުން ދިޔަވަޑައިގެން އެދަރިކަލުންނާ ފުރިހަމަ ވެވަޑައިގެންނެވި ހިނދުން.)۞ مَعَهُ ٱلسَّعْىَ = އެކަލޭގެފާނާއެކު އެބަހީ އިބްރާހީމްގެފާނާއި އެކު ހިނގާ މަސައްކަތް ކުރެއްވުމަށް ކުރައްވާވަރަށް.۞ قَالَ يَٰبُنَىَّ = އެކަލޭގެފާނު – ދެން އިބްރާހީމްގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ ދަރިފުޅާއެވެ.۞ إِنِّىٓ أَرَىٰ فِى ٱلْمَنَامِ = ހަމަކަށަވަރުން ހުވަފެނުން ތިމަންކަލޭގެފާނު ދެކެވަޑައިގަންނަވަމެވެ.۞ أَنِّىٓ أَذْبَحُكَ = ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންކަލޭގެފާނު ކަލޭކަލޭގެފާނު(قُرْبَان ކުރުމަށް).۞ فَٱنظُرْ مَاذَا تَرَىٰ = ފަހެ ކަލޭގެފާނު ފެންނަ އެއްޗަކީ ނިކަން ބަލާލައްވާށެވެ.۞ قَالَ يَٰٓأَبَتِ = އެދަރިކަލުން ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ ބައްޕާއެވެ.۞ ٱفْعَلْ مَا تُؤْمَرُ = ފަހެ ކަލޭގެފާނަށް އަމުރުކުރެވޭ ކަމެއް ކުރައްވާށެވެ.!۞ سَتَجِدُنِىٓ إِن شَآءَ ٱللَّهُ = الله އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ކަލޭގެފާނު އަޅުގަނޑު ފެނިވަޑައިގަންނަވާނެއެވެ.۞ مِنَ ٱلصَّٰبِرِينَ ﴿١٠٢﴾ = ކެތްތެރިންގެ ތެރެއިންނެވެ.۞ فَلَمَّآ أَسْلَمَا = ފަހެ އެ ދެބޭކަލުން (الله ގެ އަމުރުފުޅަށް) ކިޔަމަންތެރިވެ ވަޑައިގެންނެވި ހިނދުން.۞ وَتَلَّهُۥ لِلْجَبِينِ ﴿١٠٣﴾ = (އެދަރިކަލުން) ނިތްކުރިމަތިން ބިންމަތީގައި ބާއްވައިފިއެވެ. (އެބަހީ އެދަރިކަލުން ކަތިލުމަށް ބައްޓަންކޮށް ވަޑައިގެންނެވިއެވެ.)۞ وَنَٰدَيْنَٰهُ = އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެކަލޭގެފާނަށް ނިދާއްސެވީމެވެ. ގޮވާލެއްވީމެވެ.۞ أَن يَٰٓإِبْرَٰهِيمُ ﴿١٠٤﴾ = އޭ إبراهيم އެވެ.۞ قَدْ صَدَّقْتَ ٱلرُّءْيَآ = ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނު ކަލޭގެފާނުގެ ހުވަފެނުގެ ތެދުކަން ފުރިހަމަކޮށްދެއްވީއެވެ. (ކަލޭގެފާނުގެ ޤުރުބާނީގެ عزم ކުރެއްވުމުގެ ސަބަބުން އެކަން ކުރެއްވުމަށް ކުރައްވައި ތިމަންރަސްކަލާނގެ ނިންމަވައިފީމެވެ.)۞ إِنَّا كَذَٰلِكَ = ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެފަދައިންނެވެ.۞ نَجْزِى ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿١٠٥﴾ = إحسان ތެރިންނަށް جزاء ދެއްވަނީ.۞ إِنَّ هَٰذَا = ހަމަކަށަވަރުން މިއީ.۞ لَهُوَ ٱلْبَلَٰٓؤُا۟ ٱلْمُبِينُ ﴿١٠٦﴾ = އެއީ ކަނޑައެޅި ބަޔާންވެގެންވާ إمتحان އެކެވެ.۞ وَفَدَيْنَٰهُ = އަދި

މިވަންތަރަސްކަލާނގެ އެކަލޭގެފާނަށް فدية އެއްގެ ގޮތުން ދެއްވީމެވެ.۞ بِذِبْحٍ عَظِيمٍ ﴿١٠٧﴾ = ބޮޑުވެގެންވާ ذبح އަކުން. (ބޮޑުވެގެންވާ كَبْش ބަކަރިބަކުން.)۞ وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ =އަދި މިވަންތަރަސްކަލާނގެ އެކަލޭގެފާނަށްޓަކައި ދޫކޮށްދެއްވީމެވެ.۞ فِي الْآخِرِينَ ﴿١٠٨﴾ =ފަހުން އަންނަ މީހުންނަށް. (ޘަނާޢަކަށް)۞ سَلَامٌ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ ﴿١٠٩﴾ = إبراهيم ގެފާނުގެ މައްޗަށް سلام ވުއްޖެވެ. (މިފަދައިން ޘަނާޢަކަށް)

إجْمَالِي މާނަ

(١٠١) ދެންފަހެ މިވަންތަރަސްކަލާނގެ އެކަލޭގެފާނަށް حلم ވެރި ދަރިކަލަކު ދެއްވާނެކަމުގެ އުފާވެރިކަމުގެ خبر ދެއްވީމެވެ.

(١٠٢) (ދެން ފަހެ އެކަލޭގެފާނު އެދަރިކަލުން ހިނގާބިނގާވެއްޖެއިރުން ބޮޑުވެގެންވުމުން ގޮސް إبراهيم عليه السلام ގެ އަރިހުގައި ހިނގާފައި ކަމަކުރުމުގެ ފުރުޞަތަށް ބޮޑުވެގެންވުމުން — އެކަލޭގެފާނު އެދަރިކަލުންނަށް — ދަރިކަލުން إسْمَاعِيل (عليه السلام)، އަށް ވިދާޅުވިއެވެ. (އެއީ އެދަރިކަލުންގެ އުމުރުން ތޭރަ އަހަރު ކަމުގައި ބައެއް މުފައްސިރުން ބުނެއެވެ.) إبراهيم عليه السلام، إسْمَاعِيل عليه السلام، އަށް ވިދާޅުވިއެވެ. "އޭ އަހުރެންގެ ދަރިފުޅާއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭ ކަތިލާމި (އެބަހީ ذبح ކުރާމި) އަހުރެންނަށް ހުވަފެނުން ފެނިއްޖެއެވެ. ނަބިއްޔުންގެ ހުވަފެނަކީ ހަމަ ޙައްޤު ވަޙީއެކެވެ. އެހެންކަމުން ދަރިފުޅު ބަލާށެވެ. ދަރިފުޅަށް ވިސްނިގެން ފެންނަނީ ކިހިނެއްތޯއެވެ؟ ފެންނަ އެއްޗަކީ ކޮންއެއްޗެއްތޯ." ދަރިކަލުން ދެންނެވިއެވެ. "އޭ ބައްޕާފުޅުއެވެ. ބައްޕާފުޅަށް އަމުރުކުރައްވާފައިވާ ކަމެއް ކުރައްވާށެވެ. الله އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަހުރެންނަކީ ކެތްތެރިއެއްކަމުގައި ބައްޕާފުޅު ދެކެވަޑައިގަންނަވާނެއެވެ."

(١٠٣) ދެންފަހެ ދެބައިމީހުން الله ގެ އަމުރަށް ކިޔަމަންތެރިވެވަޑައިގެން އެކަން ތަސްލީމުކުރެއްވުމާއި ދަރިކަލުން ފުއްޕިނުތުން އޮށްވާލާ ދަރިކަލުންގެ ނިތްކަޅިފުށް ބިންގަނޑާ ގުޅިގެން ބާއްވައި ދަރިކަލުން ذبح ކުރައްވަން إبراهيم عليه السلام ފަށްޓަވާލެއްވުމުން.

(١٠٤) އަދި އެވަގުތު މިވަންތަރަސްކަލާނގެ އެކަލޭގެފާނަށް ނިދާއިއްވީމެވެ. ގޮވާލެއްވީމެވެ. "އޭ إبراهيم އެވެ.

(١٠٥) ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނު ހުވަފެނުގެ ތެދުކުރައްވައިފިއެވެ." (އެއްގެ ކޮޅެއް ދަރިކަލުން ذبح ކުރައްވަން ނުވެވޭނެސް އެކަމަށް އަޒުމުކުރައްވައި ހިއްގަދަކޮށް ތަވައްކުލުވެވަޑައިގެން އެކަން ކުރެއްވީކަމުގައި ނިންމައިވީއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އިޙްސާންތެރިންނަށް މިވަންތަރަސްކަލާނގެ ދަރުމަ ދެއްވަނީ އެފަދައިންނެވެ.

(١٠٦) ހަމަކަށަވަރުން މިއީ ބޮޑުވެގެންވާ އަދި ބަޔާންވެގެންވާ އިމްތިޙާނެއްކަން ތެދެވެ.

(١٠٧) އަދި ހަމަކަށަވަރުން ބޮޑުވެގެންވާ ذبح އަކުން އެބަހީ ބޮޑުވެގެންވާ كَبْش ބަކަރިބަކުން މިވަންތަރަސްކަލާނގެ އެކަލޭގެފާނަށް ފިދުޔައެއް ދެއްވީމެވެ.

(١٠٨) އަދި އެކަލޭގެފާނަށްޓަކައި ފަހުން އަންނަމީހުން ޘަނާކިޔުން މިވަންތަރަސްކަލާނގެ ދޫކޮށްދެއްވީމެވެ.

(١٠٩) إبراهيم ގެ މައްޗަށް السلام ވުއްޖެވެ. (އެބަހީ ފަހުން އަންނަމީހުން إبراهيم عليه السلام ޘަނާ ކިޔުން އެކަލޭގެފާނަށް ލިބޭ ގޮތަށް ހަދައިދެއްވީމެވެ.)

كَذَٰلِكَ نَجْزِى ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿١١٠﴾ إِنَّهُۥ مِنْ عِبَادِنَا ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١١١﴾ وَبَشَّرْنَٰهُ بِإِسْحَٰقَ نَبِيًّا مِّنَ ٱلصَّٰلِحِينَ ﴿١١٢﴾ وَبَٰرَكْنَا عَلَيْهِ وَعَلَىٰٓ إِسْحَٰقَ ۚ وَمِن ذُرِّيَّتِهِمَا مُحْسِنٌ وَظَالِمٌ لِّنَفْسِهِۦ مُبِينٌ ﴿١١٣﴾ وَلَقَدْ مَنَنَّا عَلَىٰ مُوسَىٰ وَهَٰرُونَ ﴿١١٤﴾ وَنَجَّيْنَٰهُمَا وَقَوْمَهُمَا مِنَ ٱلْكَرْبِ ٱلْعَظِيمِ ﴿١١٥﴾ وَنَصَرْنَٰهُمْ فَكَانُوا۟ هُمُ ٱلْغَٰلِبِينَ ﴿١١٦﴾ وَءَاتَيْنَٰهُمَا ٱلْكِتَٰبَ ٱلْمُسْتَبِينَ ﴿١١٧﴾ وَهَدَيْنَٰهُمَا ٱلصِّرَٰطَ ٱلْمُسْتَقِيمَ ﴿١١٨﴾ وَتَرَكْنَا عَلَيْهِمَا فِى ٱلْءَاخِرِينَ ﴿١١٩﴾ سَلَٰمٌ عَلَىٰ مُوسَىٰ وَهَٰرُونَ ﴿١٢٠﴾ إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجْزِى ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿١٢١﴾

ތަރުޖަމާ

كَذَٰلِكَ = އެފަދައިންނެވެ. ۞ نَجْزِى ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿١١٠﴾ = إحسان ތެރިންނަށް ތިމަންރަސްކަލާނގެ جزاء ދެއްވަނީ. ۞ إِنَّهُۥ مِنْ عِبَادِنَا ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١١١﴾ = ހަމަކަށަވަރުން އެކަލޭގެފާނުވަނީ ތިމަންރަސްކަލާނގެ مؤمن އަޅުންގެ ތެރެއިންނެވެ. ۞ وَبَشَّرْنَٰهُ = އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެކަލޭގެފާނަށް އުފާވެރިކަމުގެ ޚަބަރު ދެއްވީމެވެ. ۞ بِإِسْحَٰقَ = إِسْحَاق ގެ ވުޖޫދުގެ. (إِسْحَاق ގެ ވުޖޫދު ދެއްވާނެކަމުގެ). ۞ نَبِيًّا مِّنَ ٱلصَّٰلِحِينَ ﴿١١٢﴾ = ޞާލިޙު ނަބިއްޔަކަށްވުމުގެ ގޮތުގައި. ۞ وَبَٰرَكْنَا عَلَيْهِ = އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެކަލޭގެފާނަށް އާއި إبراهيم عليه السلام އަށް ބަރަކާތް ދެއްވީމެވެ. ۞ وَعَلَىٰٓ إِسْحَٰقَ = އަދި إِسْحَاق ގެ ވުޖޫދުގެ މައްޗަށާއި. ۞ وَمِن ذُرِّيَّتِهِمَا = އަދި އެދެކަލުންގެ ދަރިފަސްކޮޅުގެ ތެރެއިންވެއެވެ. ۞ مُحْسِنٌ وَظَالِمٌ لِّنَفْسِهِۦ = މުޙްސިނުން ރަނގަޅު މީހުންނާއި އަދި އަމިއްލަ ނަފްސަށް އަނިޔާވެރިވާ މީހުން. ۞ مُّبِينٌ ﴿١١٣﴾ = ބަޔާންވެގެންވާގޮތުގައި. ۞ وَلَقَدْ مَنَنَّا عَلَىٰ مُوسَىٰ وَهَٰرُونَ ﴿١١٤﴾ = އަދި ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ مُوسَى ގެ މައްޗަށާއި އަދި هَارُوْن ގެ މައްޗަށް ތިމަންރަސްކަލާނގެ (ނަބިއްކަން ދެއްވުމުގެ) ނިޢުމަތް ދެއްވީމެވެ. (عَلَيْهِمَا السَّلام). ۞ وَنَجَّيْنَٰهُمَا وَقَوْمَهُمَا = އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެދެކަލުންނާއި އެދެކަލުންގެ ޤައުމުގެ މީހުން ސަލާމަތް ކުރެއްވީމެވެ. ۞ مِنَ ٱلْكَرْبِ ٱلْعَظِيمِ ﴿١١٥﴾ = ބޮޑުވެގެންވާ ހިތާމައިން. (ފިރުޢައުނުގެ އަނިޔާތަކުން / ނުވަތަ އަޑިއަޅުވުން). ۞ وَنَصَرْنَٰهُمْ = އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެމީހުންނަށް ނަޞްރު ދެއްވީމެވެ. ۞ فَكَانُوا۟ هُمُ ٱلْغَٰلِبِينَ ﴿١١٦﴾ = ފަހެ ގަދަވެ ކުރިހޯދައިގަތް ބަޔަކު ކަމުގައިވީ އެމީހުންނެވެ. ۞ وَءَاتَيْنَٰهُمَا = އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެދެކަލުންނަށް ދެއްވީމެވެ. ۞ ٱلْكِتَٰبَ ٱلْمُسْتَبِينَ ﴿١١٧﴾ = ބަޔާންވެ ފާޅުވެގެންވާ ފޮތް (تَوْرَاة). ۞ وَهَدَيْنَٰهُمَا = އަދި އެދެކަލުންނަށް ތިމަންރަސްކަލާނގެ ދައްކަވައިދިނީމެވެ. ۞ ٱلصِّرَٰطَ ٱلْمُسْتَقِيمَ ﴿١١٨﴾ = ސީދާވެގެންވާ މަގުގައެވެ. ۞ وَتَرَكْنَا عَلَيْهِمَا = އަދި އެދެކަލުންގެ މައްޗަށް ތިމަންރަސްކަލާނގެ ދޫކުރައްވާފައިވީމެވެ. ۞ فِى ٱلْءَاخِرِينَ ﴿١١٩﴾ = ފަހުން

އަންނަ މީހުންގެ ތެރެއިން. (ކިޔާދޭމެވެ.) ۞ سَلَٰمٌ عَلَىٰ مُوسَىٰ وَهَٰرُونَ ⦗١٢٠⦘ = مُوسَى ގެ ތާރުންގެ މައްޗަށާއި هَارُوْن ގެ ތާރުންގެ މައްޗަށް سلام ހުއްޓެވެ. (އެބަހީ مُوسَى عليه السلام އާއި هَارُوْن عليه السلام ކިޔާދޭމެވެ ވެއްޖެވެ.) ۞ إِنَّا كَذَٰلِكَ = ހަމަކަށަވަރުން މިފަދައިން ހެޔޮކަންތެރިންނަށް އުޖޫރަދެއްވަނީ. ۞ نَجْزِي ٱلْمُحْسِنِينَ ⦗١٢١⦘ = އިހްސާންތެރިންނަށް ޖަޒާ ދެއްވަނީ

إِجْمَالِي މާނަ

(١١٠) އިހްސާންތެރިންނަށް މިގޮތަށް ހެޔޮކަންތެރިންނަށް ހެޔޮ ޖަޒާ ދެއްވަނީ އުޖޫރަދެއްވަނީ.

(١١١) ހަމަކަށަވަރުން އެކަލޭގެފާނު ވަނީ މިގޮތަށް ހެޔޮކަންތެރިންގެ މުއުމިން އަޅުންގެ ތެރެއިންނެވެ.

(١١٢) إبراهيم عليه السلام އަށް إسحاق ގެފާނު ލިބިވަޑައިގަތުމަށް ކަލާގެ އުފާވެރި خبر މިގޮތަށް ހެޔޮކަންތެރިންގެ އެކަލޭގެފާނަށް ދެއްވީމެވެ.

(١١٣) އަދި އެކަލޭގެފާނާއި يعني إبراهيم عليه السلام އާއި އަދި إسحاق عليه السلام އަށް މިގޮތަށް ހެޔޮކަންތެރިންގެ ބަރަކާތް ލެއްވީމެވެ. އަދި އެދެބޭކަލުންގެ ދަރިކޮޅުގައި ދަރިފަސްކޮޅުގައި إحسان ތެރި ބައެއް މީހުންނާއި، އަދި އެމީހުންގެ އަމިއްލަ ނަފްސަށް އަނިޔާވެރިވާ މީހުން – يعني مشركން މިގޮތަށް ހެޔޮކަންތެރިންގެ ވެއްޖެވެ.

(١١٤) އަދި ހަމަކަށަވަރުން سلام ވެއްޖެ موسى ގެފާނާއި سلام ވެއްޖެ هارون އާއި ދެބޭކަލުންނަށް މިގޮތަށް ހެޔޮކަންތެރިންގެ نبي ކަން ދެއްވައި ދަރުމަވަންތަކުރެއްވީމެވެ.

(١١٥) އަދި އެދެބޭކަލުންނާއި ޤައުމުގެ މީހުން (ފިރުޢައުނުގެ ކިބައިން ނުވަތަ އަނިޔާވެރިން) މިގޮތަށް ހެޔޮކަންތެރިންގެ ސަލާމަތްކުރެއްވީމެވެ. ނަޖާތު ބޮޑުވެގެން ހިމާޔަތުން ސަލާމަތްކުރެއްވީމެވެ.

(١١٦) އަދި މިގޮތަށް ހެޔޮކަންތެރިންގެ އެދެބޭކަލުންނަށް ނަސްރުދެއްވީމެވެ. އެބޭކަލުންވީ ގަދަވި މީހުންގެ ތެރެއިންނެވެ.

(١١٧) އަދި ބަޔާންވެ ފާޅުވެގެންވާ ފޮތް (تَوْرَات) މިގޮތަށް ހެޔޮކަންތެރިންގެ އެދެބޭކަލުންނަށް ދެއްވީމެވެ.

(١١٨) އަދި ސީދާވެގެންވާ މަގު މިގޮތަށް ހެޔޮކަންތެރިންގެ އެދެބޭކަލުންނަށް ދައްކަވައިދިނީމެވެ.

(١١٩) އަދި ފަހުން އަންނަ މީހުން ކިޔާދޭނެ އެދެބޭކަލުންނަށްޓަކައި މިގޮތަށް ހެޔޮކަންތެރިންގެ ދޫކުރައްވައި ދެއްވީމެވެ.

(١٢٠) موسى ގެފާނާއި هارون ގެފާނާއި ދެބޭކަލުންގެ މައްޗަށް سلام ހުއްޓެވެ. (އެބަހީ އެދެބޭކަލުންނަށް موسى عليه السلام ކިޔާދޭމެވެ هارون عليه السلام ކިޔާދޭމެވެ މިގޮތަށް ހެޔޮކަންތެރިންގެ ވެއްޖެވެ.)

(١٢١) އަދި إحسان ތެރިންނަށް މިގޮތަށް ހެޔޮކަންތެރިންގެ جزاء ދެއްވަނީ އުޖޫރަދެއްވަނީ.

إِنَّهُمَا مِنْ عِبَادِنَا ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢٢﴾ وَإِنَّ إِلْيَاسَ لَمِنَ ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿١٢٣﴾ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِۦٓ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٢٤﴾ أَتَدْعُونَ بَعْلًا وَتَذَرُونَ أَحْسَنَ ٱلْخَٰلِقِينَ ﴿١٢٥﴾ ٱللَّهَ رَبَّكُمْ وَرَبَّ ءَابَآئِكُمُ ٱلْأَوَّلِينَ ﴿١٢٦﴾ فَكَذَّبُوهُ فَإِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ ﴿١٢٧﴾ إِلَّا عِبَادَ ٱللَّهِ ٱلْمُخْلَصِينَ ﴿١٢٨﴾ وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِى ٱلْءَاخِرِينَ ﴿١٢٩﴾ سَلَٰمٌ عَلَىٰٓ إِلْ يَاسِينَ ﴿١٣٠﴾ إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجْزِى ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿١٣١﴾ إِنَّهُۥ مِنْ عِبَادِنَا ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣٢﴾ وَإِنَّ لُوطًا لَّمِنَ ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٣﴾ إِذْ نَجَّيْنَٰهُ وَأَهْلَهُۥٓ أَجْمَعِينَ ﴿١٣٤﴾ إِلَّا عَجُوزًا فِى ٱلْغَٰبِرِينَ ﴿١٣٥﴾

ތަފްސީރު

إِنَّهُمَا = ހަމަކަށަވަރުން އެދެބޭކަލުންވަނީ مِنْ عِبَادِنَا ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢٢﴾ = ތިމަންރަސްކަލާނގެ މުއުމިން އަޅުންގެ ތެރެއިންނެވެ. وَإِنَّ إِلْيَاسَ = އަދި ހަމަކަށަވަރުން إلياس عليه السلام ވަނީ. لَمِنَ ٱلْمُرْسَلِينَ = ކަނޑައެޅިގެން رسول ބޭކަލުންގެ ތެރެއިންނެވެ. إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِۦٓ ﴿١٢٣﴾ = އެކަލޭގެފާނު އެކަލޭގެފާނުގެ قوم އަށް ވިދާޅުވިހިނދު. أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٢٤﴾ = ކަލޭމެންނަކީ تقوى ވެރިންނުވާނީ ހެއްޔެވެ؟ / ބިރުވެތިނުވާނީ ހެއްޔެވެ؟ أَتَدْعُونَ بَعْلًا = ކަލޭމެން بَعْلُ އަށް ދުޢާކުރަނީ ހެއްޔެވެ؟ (އެއީ އެމީހުން އަޅުކަންކުރި ބުދެވެ.) وَتَذَرُونَ = އަދި ކަލޭމެން ދޫކޮށްލަނީ ހެއްޔެވެ؟ أَحْسَنَ ٱلْخَٰلِقِينَ ﴿١٢٥﴾ = އެންމެރަނގަޅަށް ހައްދަވާ صورة ކުރައްވާ ކަލާނގެ. ٱللَّهَ رَبَّكُمْ = އެއީ الله އެވެ. ކަލޭމެން ހައްދަވާ ބެލެހެއްޓެވުމާއި تربية ކުރައްވާ ކަލާނގެއެވެ. وَرَبَّ ءَابَآئِكُمُ ٱلْأَوَّلِينَ ﴿١٢٦﴾ = އަދި އެއީ ކަލޭމެންގެ ކުރީގެ ކާބަފައިންގެ ربّ އެވެ. فَكَذَّبُوهُ = ފަހެ އެމީހުން އެކަލޭގެފާނު ދޮގުކުރިއެވެ. فَإِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ ﴿١٢٧﴾ = ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން އެމީހުންވަނީ (عذاب އަށް) ހާޒިރުކުރެވޭނެއެވެ. إِلَّا عِبَادَ ٱللَّهِ ٱلْمُخْلَصِينَ ﴿١٢٨﴾ = (އެމީހުންގެ ތެރެއިން) الله ގެ إخلاص ތެރި އަޅުން ފިޔަވައެވެ. وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ = އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ މައްޗަށް ތިމަންރަސްކަލާނގެ ދޫކޮށްލެއްވީމެވެ. فِى ٱلْءَاخِرِينَ ﴿١٢٩﴾ = ފަހުން އައިސް ދިޔުންގެ ތެރެއިން ރަނގަޅު ޒިކުރު. سَلَٰمٌ عَلَىٰٓ إِلْ يَاسِينَ ﴿١٣٠﴾ = إلياس ގެފާނުންގެ މައްޗަށް سلام ލިބޭށެވެ. (إلياس عليه السلام ގެ ނަންފުޅެވެ) إِنَّا كَذَٰلِكَ = ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެފަދައިންނެވެ. نَجْزِى ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿١٣١﴾ = إحسان ތެރިންނަށް جزاء ދެއްވަނީ. إِنَّهُۥ = ހަމަކަށަވަރުން އެކަލޭގެފާނުވަނީ. مِنْ عِبَادِنَا ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣٢﴾ = ތިމަންރަސްކަލާނގެ مؤمن އަޅުންގެ ތެރެއިން. وَإِنَّ لُوطًا = އަދި ހަމަކަށަވަރުން لوط عليه السلام ވަނީ. لَّمِنَ ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٣﴾ =ކަނޑައެޅިގެން ފޮނުއްވިގެންވާ رسول ބޭކަލުންގެ ތެރެއިންނެވެ. إِذْ نَجَّيْنَٰهُ وَأَهْلَهُۥٓ = އެކަލޭގެފާނާއި އަދި

އެކަލޭގެފާނުގެ (دين) ގެ أهل ވެރިން ތިމަންރަސްކަލާނގެ ސަލާމަތްކުރެއްވީމެވެ.❁ أَجْمَعِينَ ﴿١٣٤﴾ = އެއްކޮށް.❁

إِلَّا عَجُوزًا = އެންމެ عجوز އެއްމީހާ. (އެއީ لوط ގެފާނުގެ އަނބިކަނބަލުންނެވެ.)❁ فِي ٱلْغَـٰبِرِينَ ﴿١٣٥﴾ = އެކަމަނާވީ

عذاب ގައި ބާކީ ތިބި މީހުންގެތެރޭގައެވެ.❁

إِجْمَالِي މާނަ

(١٢٢) އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެދެބޭކަލުން ވަނީ ތިމަންރަސްކަލާނގެ مؤمن އަޅުންގެ ތެރެއިންނެވެ.

(١٢٣) އަދި ހަމަކަށަވަރުން إلياس عليه السلام ވަނީ ފޮނުއްވިގެންވާ رسول ބޭކަލުންގެ ތެރެއިންނެވެ.

(١٢٤) އެކަލޭގެފާނު އެކަލޭގެފާނުގެ قوم ގެ މީހުންނަށް ވިދާޅުވި ހިނދު ހަނދުމަކުރައްވާށެވެ. އެކަލޭގެފާނު قوم ގެ މީހުންނަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ކަލޭމެން ފަހެ تقوى ވެރި ނުވާނީހެއްތޯއެވެ؟ (الله އަށް ބިރުވެތި ނުވާނީހެއްތޯއެވެ؟)

(١٢٥) "ކަލޭމެން ހައްދަވާ ސޫރަ ރީތި ކުރައްވާ ކަލާނގެ ދޫކޮށް ކަލޭމެން بعل އަށް ކިޔާ ބުދަށް އަޅުކަން ކުރަ ކީއް ހަދަނީ ހެއްޔެވެ؟

(١٢٦) الله އީ ކަލޭމެންނާއި ކަލޭމެންގެ އިސްވެދިޔަ ކާބަފައިންގެވެސް رب އެވެ."

(١٢٧) ފަހެ އެމީހުން އެކަލޭގެފާނު ދޮގުކުރިއެވެ. ފަހެއެހެން އެމީހުންވީ عذاب އަށް حاضر ކުރެވިގެންވާ ބަޔަކުކަމުގައެވެ.

(١٢٨) އޭގެތެރެއިން الله ގެ إخلاص ތެރި އަޅުން ފިޔަވައެވެ.

(١٢٩) އަދި ފަހުން އަންނަ މީހުން ކިޔާގޮތަށް އެކަލޭގެފާނަށްޓަކައި ތިމަންރަސްކަލާނގެ ދޫކުރެއްވީމެވެ.

(١٣٠) إلياس ގެ ފާނުގެ މައްޗަށް سلام ވެއްޖެއެވެ. (އެބަހީ ފަހުން އަންނަ މީހުން إلياس عليه السلام ކިޔާ ގޮތަށް ތިމަންރަސްކަލާނގެ ދޫކުރެއްވީމެވެ.)

(١٣١) ހަމަކަށަވަރުން إحسان ތެރިންނަށް ތިމަންރަސްކަލާނގެ جزاء ދެއްވަނީ އެފަދައިންނެވެ.

(١٣٢) އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެކަލޭގެފާނު ވަނީ ތިމަންރަސްކަލާނގެ مؤمن އަޅުންގެ ތެރެއިންނެވެ.

(١٣٣) އަދި لُوْط عَلَيْهِ السَّلاَم ވަނީ ފޮނުއްވިގެންވާ رسول ބޭކަލުންގެ ތެރެއިންނެވެ.

(١٣٤) އެއީ އެކަލޭގެފާނާއި އެކަލޭގެފާނުގެ أهل ވެރިން عذاب ން ސަލާމަތް ކުރެއްވި ހިނދުންނެވެ.

(١٣٥) އެންމެ عجوز އެއް ފިޔަވައެވެ. އެބަހީ އެންމެ އަންހެނެއް ފިޔަވައެވެ. އެއީ لوط ގެފާނުގެ އަނބިކަނބަލުންނެވެ. ފަހެ އެކަމަނާވީ عذاب ގައި ހަލާކުވި މީހުންގެ ތެރެއިންނެވެ.

ثُمَّ دَمَّرْنَا ٱلْـَٔاخَرِينَ ﴿١٣٦﴾ وَإِنَّكُمْ لَتَمُرُّونَ عَلَيْهِم مُّصْبِحِينَ ﴿١٣٧﴾ وَبِٱلَّيْلِ ۗ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٣٨﴾ وَإِنَّ يُونُسَ لَمِنَ ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٩﴾ إِذْ أَبَقَ إِلَى ٱلْفُلْكِ ٱلْمَشْحُونِ ﴿١٤٠﴾ فَسَاهَمَ فَكَانَ مِنَ ٱلْمُدْحَضِينَ ﴿١٤١﴾ فَٱلْتَقَمَهُ ٱلْحُوتُ وَهُوَ مُلِيمٌ ﴿١٤٢﴾ فَلَوْلَآ أَنَّهُۥ كَانَ مِنَ ٱلْمُسَبِّحِينَ ﴿١٤٣﴾ لَلَبِثَ فِى بَطْنِهِۦٓ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٤٤﴾ ۞ فَنَبَذْنَٰهُ بِٱلْعَرَآءِ وَهُوَ سَقِيمٌ ﴿١٤٥﴾ وَأَنۢبَتْنَا عَلَيْهِ شَجَرَةً مِّن يَقْطِينٍ ﴿١٤٦﴾ وَأَرْسَلْنَٰهُ إِلَىٰ مِا۟ئَةِ أَلْفٍ أَوْ يَزِيدُونَ ﴿١٤٧﴾

މުފުރަދާ

ثُمَّ دَمَّرْنَا ٱلْأَخَرِينَ ﴿١٣٦﴾ = ދެން އެހެންމީހުން (إيمان ނުވާ މީހުން) ތިމަންރަސްކަލާނގެ ހަލާކުކޮށްލެއްވީމެވެ.۞ وَإِنَّكُمْ لَتَمُرُّونَ عَلَيْهِم = އަދި ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭމެން (مكة ގެ މީހުން) އެމީހުންގެ ގާތުން ދަތުރުކުރަމުއެވެ.۞ مُّصْبِحِينَ ﴿١٣٧﴾ = ހެނދުނު ވަގުތު. (شام ކަރައަށް ދަތުރުކުރާއިރު)۞ وَبِٱلَّيْلِ = އަދި ރޭގަނޑުގައްޔާއި.۞ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٣٨﴾ = ކަލޭމެން ފަހެ އެއްޗެއް ވިސްނާ فكر ނުކުރަނީ ހެއްޔެވެ؟۞ وَإِنَّ يُونُسَ = އަދި يونس عليه السلام ވަނީ.۞ لَمِنَ ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٩﴾ = ފޮނުއްވި رسول ބޭކަލުންގެ ތެރޭގައެވެ.۞ إِذْ أَبَقَ = އެކަލޭގެފާނު (قوم ގެ މީހުންނާ) ދުރަށް ފިލައިގެން ވަޒަނަށް ހިއްޕާ.۞ إِلَى ٱلْفُلْكِ ٱلْمَشْحُونِ ﴿١٤٠﴾ = ފުރިފައިވާ ނަވަށް.۞ فَسَاهَمَ = ދެންފަހެ قرعة ލެއްވިއެވެ.۞ فَكَانَ مِنَ ٱلْمُدْحَضِينَ ﴿١٤١﴾ = ފަހެ އެކަލޭގެފާނު ދެރަވި މީހުންގެ ތެރެއިން ވިއެވެ.۞ فَٱلْتَقَمَهُ ٱلْحُوتُ = ފަހެ މަސް އެކަލޭގެފާނު ނިގުޅައިލައިފިއެވެ.۞ وَهُوَ مُلِيمٌ ﴿١٤٢﴾ = އަދި އެކަލޭގެފާނަކީ މަލާމާތްލިބެންޖެހޭ ކަމެއް ކުރައްވާފައިވާ حال ގައެވެ.۞ فَلَوْلَآ أَنَّهُۥ كَانَ = ފަހެ އެކަލޭގެފާނު ހަމަކަށަވަރުން ވީހަމައެއް ނުވެސްނަމަ.۞ مِنَ ٱلْمُسَبِّحِينَ ﴿١٤٣﴾ = تسبيح ކިޔާ ބޭކަލުންގެ ތެރެއިން / ذكر ކުރައްވާ ބޭކަލުންގެ ތެރެއިން.۞ لَلَبِثَ فِي بَطْنِهِۦٓ = އެމަހުގެ ބަނޑުގައި އެކަލޭގެފާނު ލަސްވެ ހުންނެވީހެވެ.۞ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٤٤﴾ = މީސްތަކުން ދިރުވާ ދުވަހާ ހަމައަށް. (قيامة ދުވަހާ ހަމައަށް.)۞ ❁ فَنَبَذْنَٰهُ بِٱلْعَرَآءِ = ފަހެ ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެކަލޭގެފާނު ހުސްބިމަކަށް އެއްލައިލެއްވީމެވެ.۞ وَهُوَ سَقِيمٌ ﴿١٤٥﴾ = އަދި އެކަލޭގެފާނު ބަލިވެފައިވާ ޙާލުގައެވެ.۞ وَأَنۢبَتْنَا عَلَيْهِ = އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެކަލޭގެފާނަށް ޓަކައި ފެއްސުވައިދެއްވީމެވެ.* شَجَرَةً مِّن يَقْطِينٍ ﴿١٤٦﴾ = يَقْطِيْنُ ގަހެއް (އެއީ ކުޑަ ނުވަތަ ބަރަބޯ ކަދުގައި

ބަނޑުންގެ.) وَأَرْسَلْنَاهُ = އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެކަލޭގެފާނު ފޮނުއްވީމެވެ. إِلَىٰ مِائَةِ أَلْفٍ = ސަތޭކަ ހާސް (އެއްލައްކަ) މީހުން އަށް ފޮނުއްވީމެވެ.❁ أَوْ يَزِيدُونَ ﴿١٤٧﴾ = ނުވަތަ އެއަށްވުރެ ގިނަ.❁

إِجْمَالِي މާނަ

(١٣٦) ދެން އިތުރުންވާ އެންމެން ތިމަންރަސްކަލާނގެ ހަލާކުކުރައްވައި ބަރުބާދު ކުރެއްވީމެވެ.

(١٣٧) (އޭ عربى ންގެ قريش ންނޫ. ކަލޭމެން شام ކަރައަށް ދާން އަރިސްވާ މަގުމަތީގައި) ކަލޭމެން އެމީހުންގެ ގެދޮރުތަކުގެ ބިންތަކުގެ ގައިގާ (އެމީހުން އުޅުނު ތަނުން ގައިގައި) ހެނދުނުވަގުތުތަކުގައެވެ.

(١٣٨) އަދި ރޭގަނޑު ވަގުތު ދާސް އަރިސްވަގުތެވެ. ކަލޭމެންނަށް އެއްޗެއްވިސްނާ ބުއްދިއެއް عبرة حاصل ނުކުރަމުހެއްތޯ؟

(١٣٩) އަދި ހަމަކަށަވަރުން يونس عليه السلام ވެސް ފޮނުއްވިގެންވާ رسول ބޭކަލުންގެ ތެރެއިންނެވެ.

(١٤٠) އެކަލޭގެފާނުގެ (އެކަލޭގެފާނުންގެ قوم ގެ މީހުންގެ ކިބައިން) ފިއްލަވައިގެން ވަޑައިގެންނެވި ހިސާބުން ބަރާބަރުފުރިފައިވާ ނަވަކަށް އަރާ ވަޑައިގެންނެވިއެވެ.

(١٤١) ދެން ފަހެ (ނަވުގައި މީހުން ގިނަވެ ނައު ފުރިކަރަން މީހުން މަދުކުރުމަށް) އެމީހުން ގުރުއަތުލި ލިއެވެ. ފަހެ އެކަލޭގެފާނުވީ އެގުރުއަތުން ދިރާވެގެން މޫދަށް ފުންމައިލި މީހުންގެ ތެރެއިންނެވެ.

(١٤٢) ފަހެ (އެކަލޭގެފާނު ފުންމައިލެއްވުމުން) މަސް އަރިހަށް އެކަލޭގެފާނު ދިރުވައިލައިފިއެވެ. އޭރު އެކަލޭގެފާނަކީ މަލާމާތްލިބިވަޑައިގަންނަވާ ޙާލުކޮށްގެންވިއެވެ. (ދެން އެކަލޭގެފާނު އެމަހުގެ ބަނޑުގައި ހުންނަވައިގެން تَسْبِيح ވިދާޅުވިއެވެ. ދުޢާކުރައްވިއެވެ.)

(١٤٣)،(١٤٤) ފަހެ އެކަލޭގެފާނު تَسْبِيح ކުރި މީހުންގެ ތެރެއިން / ނުވަތަ ذِكْر ކުރި ދުޢާ ކުރައްވާ ބޭކަލުންގެ ތެރެއިން ނުވިނަމަ ޤިޔާމަތްދުވަހަށް ދާންދެން އެމަހުގެ ބަނޑުގައި ހުންނަވައިފީހެވެ.

(١٤٥) ދެން ތިމަންރަސްކަލާނގެ (މަހު ބަނޑުން ނެރުއްވައި) ހުސްބިމަކަށް އެކަލޭގެފާނު ލެއްވީމެވެ. އޭރު އެކަލޭގެފާނު ވަނީ ބާރުސަކަތްކުޑަވެއެވެ. (މަސްގަނޑާ ހަންގަނޑަށް ގެއްލުންވެވަޑައިގެންފައެވެ.)

(١٤٦) އަދި އެކަލޭގެފާނަށް ތިމަންރަސްކަލާނގެ يَقْطِين ގަހެއް ފެޅުއްވައި ދެއްވީމެވެ.(އޭގެ ބަރަބޯފަތެވެ. ނުވަތަ ފުރުފެވެ. ނުވަތަ އަޅުވަތެއްގެ ގަސްފުޅެއް އައްޔެވެ. އޭގެ އެގަހުގެ ހިޔަފުގައި އާރާމުވުމުގައި ފަހިއްކަށްވެފުޅުވަނީއެވެ.)

(١٤٧) ދެންފަހެ ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެކަލޭގެފާނު، ސަތޭކަހާހަށް ވުރެ ކުޑަނޫން ގިނަ އަދަދަކަށް މީހުން ތިބިރަށަކަށް رَسُول ކަމާއިގެން ފޮނުއްވީމެވެ. (އެރަށަކީ އެކަލޭގެފާނު ކުރިންވެސް ދިރިއުޅުއްވި ބިމެވެ. نَيْنَوَى ކަމުގައި ބުނެވެއެވެ. ނުވަތަ އެހެންރަށެއް ކަމުގައިވެސް ބުނެވެއެވެ. وَاللهُ أَعْلَم .)

فَـَٔامَنُواْ فَمَتَّعۡنَٰهُمۡ إِلَىٰ حِينٖ ﴿١٤٨﴾ فَٱسۡتَفۡتِهِمۡ أَلِرَبِّكَ ٱلۡبَنَاتُ وَلَهُمُ ٱلۡبَنُونَ ﴿١٤٩﴾ أَمۡ خَلَقۡنَا ٱلۡمَلَٰٓئِكَةَ إِنَٰثٗا وَهُمۡ شَٰهِدُونَ ﴿١٥٠﴾ أَلَآ إِنَّهُم مِّنۡ إِفۡكِهِمۡ لَيَقُولُونَ ﴿١٥١﴾ وَلَدَ ٱللَّهُ وَإِنَّهُمۡ لَكَٰذِبُونَ ﴿١٥٢﴾ أَصۡطَفَى ٱلۡبَنَاتِ عَلَى ٱلۡبَنِينَ ﴿١٥٣﴾ مَا لَكُمۡ كَيۡفَ تَحۡكُمُونَ ﴿١٥٤﴾ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿١٥٥﴾ أَمۡ لَكُمۡ سُلۡطَٰنٞ مُّبِينٞ ﴿١٥٦﴾ فَأۡتُواْ بِكِتَٰبِكُمۡ إِن كُنتُمۡ صَٰدِقِينَ ﴿١٥٧﴾ وَجَعَلُواْ بَيۡنَهُۥ وَبَيۡنَ ٱلۡجِنَّةِ نَسَبٗاۚ وَلَقَدۡ عَلِمَتِ ٱلۡجِنَّةُ إِنَّهُمۡ لَمُحۡضَرُونَ ﴿١٥٨﴾

ލަފްޒުމާނަ

فَـَٔامَنُواْ = ފަހެ އެމީހުން އީމާންވިއެވެ.۞ فَمَتَّعۡنَٰهُمۡ إِلَىٰ حِينٖ ﴿١٤٨﴾ = ފަހެ މުއްދަތަކަށް ތިލަކުރަސްކަމާއެކު އެމީހުންނަށް (ދުނިޔޭގައި) އުޅުމުގެ އަރާމުދެއްވީމެވެ.۞ فَٱسۡتَفۡتِهِمۡ = (އޭ رَسُوْلُ الله އެވެ!.) ފަހެ ކަލޭގެފާނު އެމީހުންނަށް فَتْوَى އަހައްސަވާށެވެ.۞ أَلِرَبِّكَ ٱلۡبَنَاتُ = ކަލޭގެފާނުގެ رَبُّ އަށް އަންހެން ދަރިންތޯ؟۞ وَلَهُمُ ٱلۡبَنُونَ ﴿١٤٩﴾ = އަދި އެބައިމީހުންނަށް ފިރިހެންދަރިންތޯ؟۞ أَمۡ خَلَقۡنَا ٱلۡمَلَٰٓئِكَةَ إِنَٰثٗا = ނުވަތަ މަލާއިކަތުން އަހަރެމެން ހެއްދެވީ އަންހެނުންކަމުގައިތޯ؟۞ وَهُمۡ شَٰهِدُونَ ﴿١٥٠﴾ = އެމީހުން އެކަމަށް ހާޟިރުވެތިބީހޯއްޔެވެ؟ (ބަލާބަލާ އެމީހުން ވިސްނާލާބަލާތޯ؟)۞ أَلَآ إِنَّهُم = ދަންނާށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެމީހުން.۞ مِّنۡ إِفۡكِهِمۡ لَيَقُولُونَ ﴿١٥١﴾ = އެމީހުން ބުނާ ދޮގުގެ ތެރެއިން ބުނަނީއެވެ.۞ وَلَدَ ٱللَّهُ = الله އަށް ދަރިކަލަކު ލިބިވަޑައިގެންފިއެވެ.۞ وَإِنَّهُمۡ لَكَٰذِبُونَ ﴿١٥٢﴾ = އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެމީހުން ދޮގުހަދަނީއެވެ.۞ أَصۡطَفَى ٱلۡبَنَاتِ = އެކަލާނގެ އަންހެން ދަރިން އިޚްތިޔާރު ކުރެއްވީހޯއްޔެވެ.؟۞ عَلَى ٱلۡبَنِينَ ﴿١٥٣﴾ = ފިރިހެން ދަރިންގެ މައްޗަށް.۞ مَا لَكُمۡ = ކަލޭމެންނަށް ވީ ކިހިނެއްތޯއެވެ؟۞ كَيۡفَ تَحۡكُمُونَ ﴿١٥٤﴾ = ކަލޭމެން ވީ ހުކުމް ކުރަނީ ކިހިނެއްތޯއެވެ؟۞ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿١٥٥﴾ = ކަލޭމެން وَعْظ އާއި ނަސޭހަތް ލިބިގަންނަވާނުންނެވެތޯއެވެ؟۞ أَمۡ لَكُمۡ = ނުވަތަ ކަލޭމެންނަށް ވަނީ ހެއްޔެވެ؟۞ سُلۡطَٰنٞ مُّبِينٞ ﴿١٥٦﴾ = (އެނގޭނެފަދަ ހުއްޖަތަކާ ބާރެއް) ބަޔާންވެގެންވާ واضِح ދަލީލެއް އަދި ބާރެއް.۞ فَأۡتُواْ بِكِتَٰبِكُمۡ = (ފަހެ ކަލޭމެންގެ އެފަދަ ދަލީލެއް އޮތް ފޮތް ގެނެސްދޭށެވެ.۞ إِن كُنتُمۡ صَٰدِقِينَ ﴿١٥٧﴾ = ކަލޭމެން ތެދުވެރިން ކަމުގައިވާނަމަ.۞ وَجَعَلُواْ = އަދި އެމީހުން – ޤުރައިޝް ޢަރަބިން، ނުވަތަ މުޝްރިކުން – ލައިފިއެވެ. / ހަދައިފިއެވެ.۞ بَيۡنَهُۥ وَبَيۡنَ ٱلۡجِنَّةِ = އެކަލާނގެ އާއި ޖިންނިންނާ ދެމެދުގައި.۞ نَسَبٗاۚ = ނަސަބު. ނަސަބުގެ ގުޅުމެއް.۞

وَلَقَدْ عَلِمَتِ ٱلْجِنَّةُ = އަދި ހަމަކަށަވަރުން ޖިންނިންނަށް އެނގިއްޖެއެވެ.۞ إِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ (١٥٨) =

ހަމަކަށަވަރުން އެމީހުންވެސް (ޤިޔާމަތްދުވަހުން އަޛާބަށް) ހާޒިރުކުރެވޭނެކަން.۞

إجْمَالِي މާނަ

(١٤٨) ދެންފަހެ އެބައިމީހުން އީމާންވިއެވެ. އަދި އެމީހުންގެ މަރުގެ އަޖަލު ހަމަވާންދެން ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެމީހުންނަށް مُهلة. ދެއްވީމެވެ. ދުނިޔޭގައި މަޖާކޮށް އަރާމުކޮށް އުޅުމުގެ ފުރުޞަތު ދެއްވީމެވެ.

(١٤٩) (އޭ رَسُوْلُ الله އެވެ!.) އެމީހުންކުރެ - އެބަހީ ކާފިރުންކުރެ ސުވާލު ކޮށްލާ އަހުއްސަވައިދެއްވާށެވެ!. ކަލޭގެފާނުގެ رَبُّ އަށް (ދެރަ އަދި ނިކަމެތި ޖިންސުކަމުގައިވާ) އަންހެން ދަރިންނެއްތޯއެވެ؟ އަދި އެމީހުންނަށް (ރަނގަޅު އަދި މަތިވެރި ޖިންސުކަމުގައިވާ) ފިރިހެން ޖިންސުގެއްތޯއެވެ؟ (އެއީ ކާފަރު ނަޞާރާ ބުނާކަމެއްތޯއެވެ؟ އަދި މިއީ ހައްތަހާވެސް ބާޠިލު ވާހަކައެކެވެ. الله އަށް ދަރިން ނިސްބަތްކުރުމަކީ ކުފުރުވެރިކަމެކެވެ. އެފަދަކަންކަމުން އެކަލާނގެ ހުސް طَاهِر ވަންތަވެވޮޑިގެންވެއެވެ.)

(١٥٠) ނުވަތަ ތިމަންރަސްކަލާނގެ މަލާއިކަތުބޭކަލުން ހެއްދެވީ އަންހެން ޖިންސުންކަމުގައި ބަލަނި ފަދަ މަލާއިކަތު ބޭކަލުން ހެއްދެވީމާ އެމީހުންއާ ތިބީއްޔެވެ؟ (އެހެންވެސް ވިޔައްނުދެއެވެ.)

(١٥١) ދަންނާށެވެ. އެމީހުން ބޮޑު ދޮގުހަދައިގެން ހަމަކަށަވަރުން އެމީހުން އެބުނަނީ.

(١٥٢) الله ދަރިކަލަކު އިޚްތިޔާރުކުރެއްވިކަމުގައެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެމީހުންނަކީ ދޮގުވެރިންނެވެ.

(١٥٣) އެކަލާނގެ ފަހެ ފިރިހެން ދަރިންގެ މައްޗަށް އަންހެން ދަރިން ޚާއްޞަކުރައްވައި ހޮއްވަވައިލެއްވީއްޔެވެ.؟

(١٥٤) ކަލޭމެންނަށް ފަހެ ކިކަމެއް ވެއްޖެއްޔެވެ؟ ކަލޭމެން ކިހިނެއް ހުކުމްކުރަނީ ބުނެގަތީއްޔެވެ؟

(١٥٥) ކަލޭމެން ފަހެ އެއްޗެހި ވިސްނައި ނަސޭހަތް އިބްރަތެއް ލިބިގަނެގަންނަނީއްޔެވެ؟

(١٥٦) ނުވަތަ ކަލޭމެންނަށް (އެކަމުގެ ބަރަހަތު ވާރަދު) ސާފުކޮށް އަދި ބަޔާން ވެގެންވާ ދަލީލާއި ހުއްޖަތެއްވެސް ހުރީއްޔެވެ؟

(١٥٧) އަދި ކަލޭމެންގެ ބަސްގައި ކަލޭމެންނަކީ ތެދުވެރިންކަމުގައި ވާނަމަ އެފަދަ ވާހަކައެއްގެ ފޮތެއްއޮތިއްޔާ ނިކަން ގެންނަވައިދީބާށެވެ.

(١٥٨) އަދި އެމީހުން (އެބަހީ އެންމެބައި ޤުރައިޝް ނުވަތަ މައްކާގެ ކާފިރުން) الله އާއި މަލާއިކަތުބޭކަލުންނާދެމެދު ނަސަބުގެ ގުޅުންވާކަމުގައި ބުނެހަދައިފިއެވެ.އެފަދަ ހުރިހާ ކަމަކުން الله ހުސް طَاهِر ވަންތަވެވޮޑިގެންވެއެވެ.) އަދި ޖިންނިންނަށްވެސް ޤިޔާމަތްދުވަހުން އަޛާބަށް ހާޒިރުކުރެވޭނެކަން ހަމަކަށަވަރުން ޖިންނިން ދަންނައެވެ. އަދި ދަންނައެވެ. މިއާއެކުގެ ތަޢުލީމާ އަދި އެހެންމެ ގޮތަކަށް ވެސްވީއެވެ. އެހެންވީ އެއާގަކަ ހަދާހަނާކަމްކުރުމެވެ.

سُبْحَٰنَ ٱللَّهِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿١٥٩﴾ إِلَّا عِبَادَ ٱللَّهِ ٱلْمُخْلَصِينَ ﴿١٦٠﴾ فَإِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ ﴿١٦١﴾ مَآ أَنتُمْ عَلَيْهِ بِفَٰتِنِينَ ﴿١٦٢﴾ إِلَّا مَنْ هُوَ صَالِ ٱلْجَحِيمِ ﴿١٦٣﴾ وَمَا مِنَّآ إِلَّا لَهُۥ مَقَامٌ مَّعْلُومٌ ﴿١٦٤﴾ وَإِنَّا لَنَحْنُ ٱلصَّآفُّونَ ﴿١٦٥﴾ وَإِنَّا لَنَحْنُ ٱلْمُسَبِّحُونَ ﴿١٦٦﴾ وَإِن كَانُوا۟ لَيَقُولُونَ ﴿١٦٧﴾ لَوْ أَنَّ عِندَنَا ذِكْرًا مِّنَ ٱلْأَوَّلِينَ ﴿١٦٨﴾ لَكُنَّا عِبَادَ ٱللَّهِ ٱلْمُخْلَصِينَ ﴿١٦٩﴾ فَكَفَرُوا۟ بِهِۦ ۖ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿١٧٠﴾

ތަފްސީރު

سُبْحَٰنَ ٱللَّهِ = الله ހުސް طَاهِر ވަންތެވެ.✿ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿١٥٩﴾ = އެމީހުން އެސިފަކުރާ ކަންތަކުން.✿ إِلَّا عِبَادَ ٱللَّهِ = اللهُ ގެ އަޅުތަކުންނޫނެވެ.✿ ٱلْمُخْلَصِينَ ﴿١٦٠﴾ = އިޚްލާޞްތެރިވެގެންވާ.✿ فَإِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ ﴿١٦١﴾ = ފަހެ ކަލޭމެންނާއި ކަލޭމެން އަޅުކަންކުރާ އެއްޗެހި.✿ مَآ أَنتُمْ عَلَيْهِ بِفَٰتِنِينَ ﴿١٦٢﴾ = މަގުފުރެއްދޭނޭބަޔަކު ނޫނެވެ. ފިތުނަވެރިކުރާނޭބަޔަކު ނޫންނެވެ..✿ إِلَّا مَنْ هُوَ صَالِ ٱلْجَحِيمِ ﴿١٦٣﴾ = ނަރަކައަށް ވަންނަން ނިމިފައިވާ މީހަކު ފިޔަވައި. (اللهُ ގެ ނިޔާގައި) ✿ وَمَا مِنَّآ = (އަހަރެމެން މަލާއިކަތުންކޮޅުން ފިޔަވައި) އަހަރެމެންގެތެރެއިން އެއްވެސް ބަޔަކު ނުވެއެވެ. إِلَّا لَهُۥ = އެބަޔަކަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ مَقَامٌ مَّعْلُومٌ ﴿١٦٤﴾ = (އަޅުކަންކުރުމުގެ މަޤާމެއް) ކަނޑައެޅި عَيَّن ވެގެންވާ ވަކިތަނެއް وَإِنَّا لَنَحْنُ = އަހަރެމެން ހަމަކަށަވަރުން ޞަފުބަނދެގެން ތިބޭބަޔަކީ ٱلصَّآفُّونَ ﴿١٦٥﴾ = (އަޅުކަމުގައި ޞަފުބަނދެގެން) ... ސަފުބަނދެގެން ތިބޭ ބަޔަކީ ހަމަކަށަވަރުން އަހަރެމެންނެވެ. وَإِنَّا لَنَحْنُ == އަހަރެމެން ކަނޑައެޅިގެން ސަފުބަނދެގެންތިބޭ ٱلْمُسَبِّحُونَ ﴿١٦٦﴾ = الله އަށް تَسْبِيح ވިރުދުވެ تَقْدِيس ކުރާ ބަޔަކީ ހަމަކަށަވަރުން އަހަރެމެންނެވެ. وَإِن كَانُوا۟ لَيَقُولُونَ ﴿١٦٧﴾ = (އަހަރެމެން (އެބަހީ މައްކާގެ ކާފިރުން) ބުނަމުން لَوْ أَنَّ عِندَنَا = އަހަރެމެންގެ އަތްގައި ވިއްޔާ ذِكْرًا مِّنَ ٱلْأَوَّلِينَ ﴿١٦٨﴾ = އިސްވެދިޔަ ފުރަތަމަ ބަޔަކުގެ ފޮތް ފަދަ (އެއީ تَوْرَاة ފަދަ إِنجِيلُ ފަދަ) لَكُنَّا = ހަމަކަށަވަރުން އަހަރެމެން ވާނެއެވެ. عِبَادَ ٱللَّهِ ٱلْمُخْلَصِينَ ﴿١٦٩﴾ = الله ގެ إِخْلاص ވެރި އަޅުން ކަމުގައި فَكَفَرُوا۟ بِهِۦ = ފަހެ އެމީހުން (ފޮތް ފޮނުއްވުމުން އެބަހީ قُرْآن ފޮތް ނިކުތުން) އެއަށް ކާފަރުވީއެވެ. ۖ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿١٧٠﴾ = ފަހެ (އެމީހުންގެ އާޚިރަތުގެ ނަތީޖާ) ނިކަންމުޅި އެމީހުންނަށް އެނގޭނެއެވެ.

إجْمَالِي މާނަ

(١٥٩) އެމީހުން އެ ސިފަކުރާ ކަންކަމުން އެކަލާނގެ ހުސް طَاهِر ވަންތަކަމާއެކު ދުރުވެގެންވެއެވެ.

(١٦٠) އެމީހުން އެ ސިފަކުރާ ސިފަކުރުންތަކުން އަދި އެކަންކަމުން اللّٰه ގެ އިޚްލާޞްތެރި އަޅުން ބަރީއަވެގެންވެއެވެ.

(١٦١)،(١٦٢) އަދި ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭމެން އަދި ކަލޭމެން އަޅުކަންކުރާ ތަކެތިކޮޅުވެސް، އެމީހަކު ނަރަކައަށް ވަންނަން اللّٰه ނިޔާ ކުރައްވާފީނަމަ ކުރައްވާފައިވާ އަނގަތްލެއްސެވީމު މަގުފުރެއްދައި ނުލެވޭނެއެވެ.

(١٦٤) (މަލާއިކަތުބަޔަކުން ވިދާޅުވާކަމަށް اللّٰه އަންގަވައެވެ.) އަހަރެމެންކުރެ ކޮންމެ ބަޔަކަށް ކުރެވިފައިވާ މަޤާމެއް ކަނޑައެޅިގެންވާ عين ވަޒީފާއެއް ހަމަ ހުރެއެވެ. (އެބަހީ ކޮންމެ ބަޔަކަށް ކަނޑައެޅިގެންވާ މަޤާމެއް ހުރެއެވެ.)

(١٦٥) އަދި ހަމަކަށަވަރުން ތިމަން ބަޔަކީ (ޞައްފުން ފެހިކޮށްލާފައިވާ ބަޔެކެވެ) ސަފުތަކަށް ހުރި ބަޔެކެވެ.

(١٦٦) "އަދި ހަމަކަށަވަރުން ތިމަން ބަޔަކީ (اللّٰه އާއި އެކަލާނގެ ދެކޮޅުން ތަސްބީޙުކުރާ) އެކަލާނގެ ހުސް طاهر ވަންތަ ކަން تقديس ކުރާ ބަޔަކީ تسبيح ކިޔާ ބަޔަކީ އެވެ."

(١٦٧) އަދި އެމީހުން- އެބަހީ مكة ގެ ކާފިރުން ބުނާކަމުގައި ވިއްސޭއެވެ. (އެމީހުން ބުނެއެވެ.)

(١٦٨) ކިޔެވިދާ ފުރަތަމަބައި ފޮތެއް (توراة ފަދަ إنجيل ފަދަ ފޮތެއް) އަހަރެމެންގެ އަތުގައިވީނަމަ

(١٦٩) "ހަމަކަށަވަރުން އަހަރެމެންނަކީ اللّٰه ގެ إخلاص ތެރި އަޅުންކަމުގައިވީހެވެ." (ނަމަވެސް އެމީހުންނާ ގާތަށް اللّٰه ގެ ޛިކުރު قرآن އައި ހިނދު އެއަށް އެމީހުން ކާފަރުވިއެވެ. އެހެންވީ اللّٰه އެއަށް ކާފަރުވި މީހުންނަށް)

(١٧٠) ފަހެ އެމީހުން އެނގޭނެއެވެ ކާފަރުވީއެވެ. އަދި ނިކަން ފަހުން (އެމީހުންގެ އަދަބުދޭ ފަރާތުގެ އަކަމުގެ ނަތީޖާ) އެމީހުން ދަންނާނެއެވެ.

وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿١٧١﴾ إِنَّهُمْ لَهُمُ ٱلْمَنصُورُونَ ﴿١٧٢﴾ وَإِنَّ جُندَنَا لَهُمُ ٱلْغَٰلِبُونَ ﴿١٧٣﴾ فَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿١٧٤﴾ وَأَبْصِرْهُمْ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ ﴿١٧٥﴾ أَفَبِعَذَابِنَا يَسْتَعْجِلُونَ ﴿١٧٦﴾ فَإِذَا نَزَلَ بِسَاحَتِهِمْ فَسَآءَ صَبَاحُ ٱلْمُنذَرِينَ ﴿١٧٧﴾ وَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿١٧٨﴾ وَأَبْصِرْ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ ﴿١٧٩﴾ سُبْحَٰنَ رَبِّكَ رَبِّ ٱلْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿١٨٠﴾ وَسَلَٰمٌ عَلَى ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿١٨١﴾ وَٱلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿١٨٢﴾

ތަފްސީރު

وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا = ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންރަސްކަލާނގެގެ كلمة ކުރީ ދިޔައެވެ ހިމާޔަތުއެވެ. (އެ كلمة ފުރަގެ (لأَغْلِبَنَّ أَنَا وَرُسُلِي — يعني ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންރަސްކަލާނގެއާއި ތިމަންރަސްކަލާނގެގެ رسول ން ގަދަވާ ހުއްޓެވެ. މިބަސްފުޅެވެ.)۞ لِعِبَادِنَا ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿١٧١﴾ = ތިމަންރަސްކަލާނގެގެ އަޅުތަކުންގެ ތެރެއިންވާ رسول ބޭކަލުންނަށް.۞ إِنَّهُمْ = ހަމަކަށަވަރުން އެބޭކަލުން.۞ لَهُمُ ٱلْمَنصُورُونَ ﴿١٧٢﴾ = ކާމިޔާބުވާނީ އެބޭކަލުންނަށް نصر ލިބިވަޑައިގަންނަވާނޭ ބޭކަލުންނެވެ.۞ وَإِنَّ جُندَنَا = އަދި ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންރަސްކަލާނގެގެ ލަޝްކަރު.۞ لَهُمُ ٱلْغَٰلِبُونَ ﴿١٧٣﴾ = ކާމިޔާބުވާނީ އެއި ގަދަވާނީ މީހުންނެވެ.۞ فَتَوَلَّ عَنْهُمْ = (އޭ ރަސޫލު الله އެވެ!) ކަލޭގެފާނު އެމީހުން ދޫކޮށްލައްވައި އެކިބާވެވަޑައިގަންނަވާށެވެ!۞ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿١٧٤﴾ = މުއްދަތަކަށް. (ހަނގުރާމަ ހުއްދަކުރެވުނުއިރަށް).۞ وَأَبْصِرْهُمْ = ކަލޭގެފާނު އެމީހުންނަށް ބައްލަވާށެވެ / ނުވަތަ މުޅިހަމަ ދެއްވާށެވެ.۞ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ ﴿١٧٥﴾ = ނިކަންހުރެ އެމީހުން ދެކޭނެއެވެ.۞ أَفَبِعَذَابِنَا = ތިމަންރަސްކަލާނގެގެ عَذَاب އަށް ހެއްލުމަށް؟۞ يَسْتَعْجِلُونَ ﴿١٧٦﴾ = އަވަސްކުރަނީ އެމީހުންދެކޭނެއެވެ.۞ فَإِذَا نَزَلَ بِسَاحَتِهِمْ = ފަހެ އެމީހުންގެ ގާތު ގޮތްދަނިކޮށް (އެ عَذَاب / ނުވަތަ رَسُوْلُ الله صَلى الله عَلَيه وَسَلَّم ފައިބައިވަޑައިގަންނަވައިފިއްޔާ.۞ فَسَآءَ صَبَاحُ ٱلْمُنذَرِينَ ﴿١٧٧﴾ = ފަހެ إِنْذَار ކުރެވުނު މީހުންގެ ފަތިސް ނުބައިވެގެންވެއެވެ.۞ وَتَوَلَّ عَنْهُمْ = އަދި ކަލޭގެފާނު އެމީހުން ދޫކޮށް އެކިބާވެވަޑައިގަންނަވާށެވެ.۞ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿١٧٨﴾ = މުއްދަތަކަށް.۞ وَأَبْصِرْ = އަދި ކަލޭގެފާނު އެމީހުންނަށް ބައްލަވާށެވެ.۞ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ ﴿١٧٩﴾ = ފަހެ ނިކަންހުރެ އެމީހުން އެނގޭނެއެވެ. އެމީހުން ދެކޭނެއެވެ.۞ سُبْحَٰنَ رَبِّكَ = ކަލޭގެފާނުގެ رَبُّ ގެ ހުސް طَاهِر ވަންތަކަމެވެ!۞ رَبِّ ٱلْعِزَّةِ = އެއީ عِزَّة ވަންތަ الله އެވެ. رَبُّ އެވެ.۞ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿١٨٠﴾ = އެމީހުން — އެގާފިރުން- އެސިފަކުރާ ސިފަތަކުން.۞ وَسَلَٰمٌ عَلَى ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿١٨١﴾ = އަދި رَسُول ބޭކަލުންނަށް ސަލާމް ހުއްޓެވެ.۞

وَٱلْحَمْدُ لِلَّهِ = އެންމެހާ تَعْرِيف އާއި ثَنَاء ހުރީ لله އަށެވެ. ۞ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ (١٨٢) = އެއީ ޢާލަމް ތަކުގެ ވެރި رَبُّ އެވެ. ۞

إجْمَالِي މާނަ

(١٧١) އަދި ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ ކަލިމަ ފުރި ތިމަންރަސްކަލާނގެ އަޅުންގެ ތެރެއިންވާ ރަސޫލުން ކާމިޔާބުވާނެކަން އިސްވެގޮސްފައިވެއެވެ. (އެކަލާނގެ ފުރުޤާނީ لأغْلِبَنَّ أَنَ وَرُسُلِي ، މި ކަލިމަފުޅެވެ. އޭގެ މާނައަކީ ހަމަކަށަވަރުން ގަދަވެގަތުމުގައި ތިމަންރަސްކަލާނގެއާއި އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ ރަސޫލުންނެވެ. މިއެވެ.)

(١٧٢) ހަމަކަށަވަރުން އެބޭކަލުންނަކީ ކަނޑައެޅިގެން ނަސްރު ލިބިގެންވާ ބޭކަލުންނެވެ.

(١٧٣) އަދި ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ ލަޝްކަރު ((އެއީ رَسُوْلُ ބޭކަލުންނާއި އެބޭކަލުންނާއި ތަބާވެރިޔުންނެވެ.) އެއީ ގަދަވާނޭ މީހުންނެވެ.

(١٧٤) (އޭ ރަސޫލު الله އެވެ.!) އެމީހުން ދޫކޮށްލައްވާ ކަލަނދާކަށް އެނބުރިވަޑައިގަންނަވާށެވެ. އެމީހުންނާ ދުރަށް ހަށިޖަހައިލާށެވެ. ވަކިވެއްދައްވާ އަޅުވެރިޔާ ކަނޑައެޅިގެން (އެއީ ހަނގުރާމަ ކުރުމަށް އަމުރުދެއްވާ އަންނަންދެންނެވެ.).

(١٧٥) އަދި (އެމީހުންނަށް عذاب އައިމާ) ކަލަނދާކަށް އެމީހުންނަށް ބައްލަވާށެވެ. ފަހެ ނިކަންހުރެ އެމީހުން ދެކޭނެއެވެ.

(١٧٦) އެމީހުން ފަހެ އަވަސްކުރަނީ ތިމަންރަސްކަލާނގެ عذاب އަވަސް ވުމަށް ހެއްޔެވެ؟

(١٧٧) ފަހެ އެމީހުންގެ ގާތަށް ދާއިރާގައި عذاب އަރުވައިލެއްވިއްޔާ ނުވަތަ رسول الله صلى الله عليه وسلم، مكة فتح ކުރެއްވީމަ ވަޢުދުވާ ހެނދުނު އެ إنذار ކުރެވުނު މީހުންގެ ހެނދުނު ނުބައިވެގެންދެއެވެ.

(١٧٨) ފަހެ ކަލަނދާކަށް އެމީހުން ދޫކޮށްލައްވާ ދުވަސްތަކަކަށް އެނބުރިވަޑައިގަންނަވާށެވެ.

(١٧٩) އަދި ކަލަނދާކަށް އެމީހުންނަށް ބައްލަވާށެވެ. ނިކަންހުރެ އެމީހުންވެސް ދެކޭނެއެވެ.

(١٨٠) ކަލަނދާކަށްގެ رَب އެއީ عزة ވަންތަ رَب އެވެ. އެމީހުން އެސިފަކުރާ ސިފަކުރުން ތަކުން އެކަލާނގެ ހުސް طاهر ވަންތަވެވޮޑިގެންވެއެވެ.

(١٨١) އަދި ސަލާމާއި އަމާންކަން ހުރި رسول ބޭކަލުންނަށެވެ.

(١٨٢) އަދި އެންމެހައި حمد އާއި تعريف ހުރީ عالم ތަކުގެ ވެރި رب، الله އަށެވެ.